

OBSAH

ŠTÚDIE

Štefánia Antalíková

Prijímacie konanie na slovenské vysoké školy 4
Údaje z roku 2019 aj v kontexte desaťročného vývoja

Ján Herich

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl 13
do roku 2025

František Blanár

Slovenskí študenti na českých vysokých školách 23

Tomáš Filčák

Uplatnenie vysokoškolských absolventov na trhu práce 46

INFORMÁCIE

Noví profesori 58

Education at a Glance 2020 63

CONTENTS

THEORETICAL ARTICLES

Štefánia Antalíková

Admission procedure for Slovak universities
Data from 2019 also in the context of ten years of development 4

Ján Herich

The anticipation of the number of new admitted, students,
and graduates until 2025 13

František Blanár

Slovak students at the Czech universities 23

Tomáš Filčák

Employment of university graduates in the labor market 46

INFORMATIVE ARTICLES

New professors 58

Education at a Glance 2020 63

Milé čitateľky, milí čitatelia,

v aktuálnom dvojčísle časopisu ACADEMIA prinášame príspevky, ktoré sú výsledkom činnosti zamestnancov CVTI SR. Úvodná štúdia sa zameriava na prezentovanie výsledkov prijímacieho konania na vysoké školy v roku 2019, ktoré zasadzuje do kontextu desaťročného vývoja. Na túto problematiku tematicky nadväzuje anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov slovenských vysokých škôl do roku 2025. S problematikou negatívneho vývoja počtu študentov na slovenských vysokých školách býva tradične spájaný aj odchod slovenských študentov na zahraničné vysoké školy. Pretože medzi cieľovými štátmi výrazne dominuje Česká republika, rozhodli sme sa na túto problematiku detailnejšie pozrieť v rámci zmapovania vývoja počtu slovenských študentov na vysokých školách v ČR od roku 2001. Nemenej závažnej problematike sa venuje ostatný príspevok aktuálneho čísla, ktorý sa zameriava na uplatnenie vysokoškolských absolventov na trhu práce. Ide o jeden z prvých výstupov v aktuálne riešenom prieskume a do budúcnosti môžete očakávať ďalšie výstupy za parciálne časti prieskumnej úlohy. Tradične prinášame aj prehľad novovymenovaných profesorov.

Prajeme vám príjemné a podnetné čítanie

Mgr. František Blanár
zodpovedný redaktor

Prijímacie konanie na slovenské vysoké školy

Údaje z roku 2019 aj v kontexte desaťročného vývoja

Abstrakt

V príspevku sú nové údaje z prijímacieho konania na vysoké školy SR a to na akademický rok 2019/2020, aj začlenené do predchádzajúceho desaťročného vývoja. Podkladom sú dáta vysokých škôl poskytnuté pre štatistické spracovanie Centru vedecko-technických informácií Slovenskej republiky. Údaje roku 2019 poukazujú na malý medziročný nárast v počte prihlášok i v počte prihlásených osôb. Článok porovnáva ich prerozdelenie medzi jednotlivé typy vysokých škôl, kde sú dominantné verejné vysoké školy, či medzi jednotlivé formy štúdia, kde výrazne prevažuje denná forma. Ďalej sú zverejnené nové údaje osobitne pre aktuálnych maturantov a s nimi spojené špecifiká. Zaujímavé sú tiež čísla účasti zahraničných uchádzačov, ktoré poukazujú na zvýšenie ich počtu, a tým aj razantný nárast ich podielu v prijímacom konaní na vysoké školy Slovenskej republiky.

Kľúčové slová

Prijímacie konanie, vysoké školy, uchádzači, prihlášky, prihlásení, prijatí, zapísaní.

Abstract

This article introduces new data from university admission process in the Slovak Republic for the academic year 2019/2020. Data is incorporated into development scheme of the last decade. It is based on information provided by universities for statistical processing of the Slovak centre of scientific and technical information. Data from 2019 show a small year-on-year increase in the number of applications and in the number of applicants as well. The article compares their redistribution between particular types of universities, where public universities are dominant, or between specific forms of study, where the full-time form is significantly prevalent. As an addition, new data for high school graduates with diploma are pu-

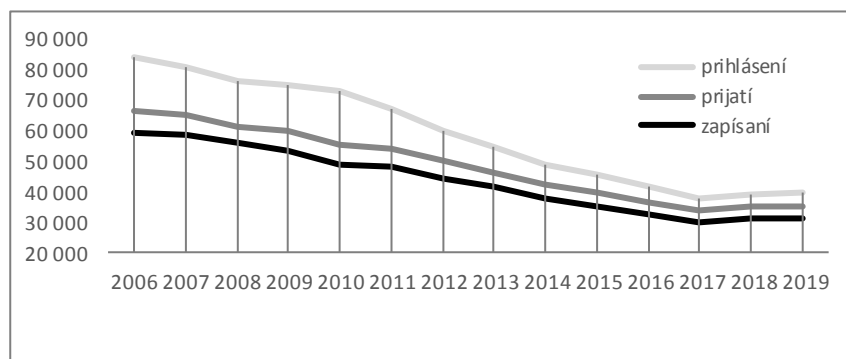
blished separately with the specifics included. Further, the increasing number of participations of foreign applicants are striking, which causes dramatic raise in their share in the admission process of Slovak universities.

Key words

Admission process, HEI, candidates, applications, applicants, accepted, enrolled.

Od roku 2007 (desať rokov) bol každoročne zaznamenaný pokles počtu slovenských uchádzačov v prijímacom konaní na vysokoškolské štúdium 1. stupňa alebo spojeného do jedného celku 1. a 2. stupňa na vysoké školy Slovenskej republiky. Tento pokles sa preniesol aj do počtu prijatých, či zapísaných úspešných uchádzačov. Až v roku 2018 prišlo k prelomu, čo znázorňuje aj *graf 1*, zaevidovaný bol medziročný nárast o 3,9 percentuálneho bodu. Rok 2019 zostal v smere zvyšovania, hoci len o 468 Slovákov, čo predstavovalo 1,2 percenta medziročného nárastu počtu uchádzačov a jednopercenčný medziročný nárast bol aj v počte úspešných uchádzačov zapísaných na štúdium.

Graf 1 Vývoj počtu prihlásených, prijatých a zapísaných slovenských uchádzačov (osôb) v prijímacom konaní na vysoké školy SR

Zdroj údajov: CVTI SR

Cudzinci

Zvýšenie záujmu o štúdium na vysoké školy SR cudzími štátnymi príslušníkmi, vyjadrený počtom prihlášok, bolo výraznejšie. Kým pred desiatimi rokmi, v roku 2009, podiel prihlášok od cudzincov bol 2,2 %, v roku 2018 to bolo už 9,5 % a rok 2019 zaznamenal ďalší výrazný nárast (o 1 912 prihlášok viac ako v roku 2018), a tak 8 822 prihlášok od cudzincov činilo 11,7 % zo všetkých prihlášok zaevidovaných vysokými školami SR. Medzi kladne vybavenými prihláškami si cudzinci 11,5 percentami udržali podobné zastúpenie a v zápisoch na štúdium po úspešnom prijímacom konaní bol ich podiel ešte o čosi vyšší – 13,1 %. Tieto percentuálne podiely aj v predchádzajúcich rokoch (od roku 2009) zobrazuje *tabuľka 1*.

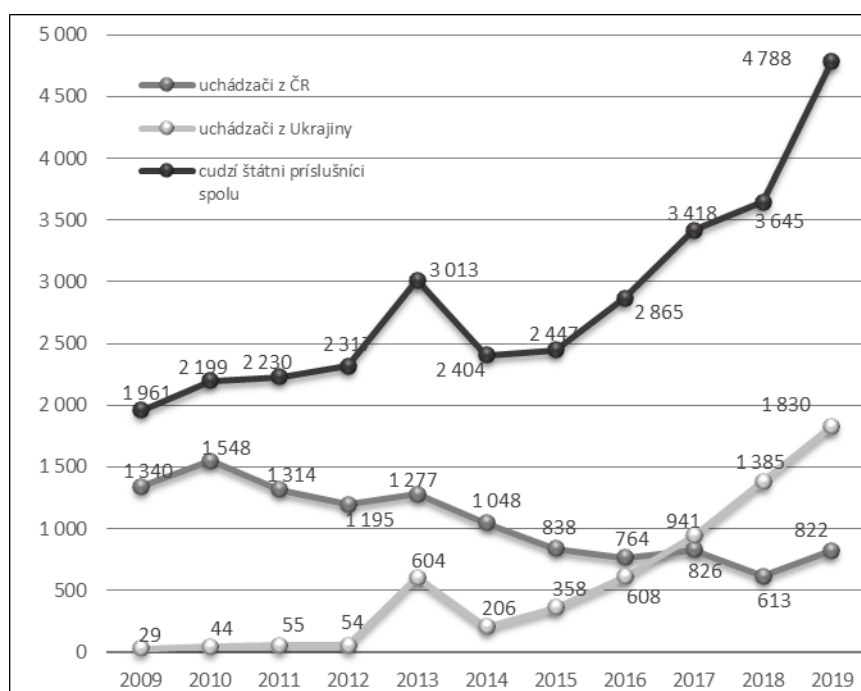
Tabuľka 1 Vývoj počtu cudzincov a ich participácia na celkovom počte prihlášok, prijatí a zápisov v PK na vysoké školy SR

Rok PK	Prihlášky			Prijatie			Zápis		
	celkový počet	cudzí štátni príslušníci		celkový počet	cudzí štátni príslušníci		celkový počet	cudzí štátni príslušníci	
		počet	% z celkového počtu		počet	% z celkového počtu		počet	% z celkového počtu
2009	147 418	3 216	2,18	83 438	2 326	2,79	56 208	1 961	3,49
2010	147 510	3 472	2,35	76 421	2 827	3,70	51 957	2 199	4,23
2011	139 474	3 735	2,68	76 947	2 836	3,69	51 304	2 230	4,35
2012	121 431	3 625	2,99	72 687	2 912	4,01	47 311	2 317	4,90
2013	105 842	4 497	4,25	67 184	3 674	5,47	44 907	3 013	6,71
2014	90 856	3 747	4,12	60 208	2 994	4,97	40 594	2 404	5,92
2015	83 532	4 418	5,29	56 671	3 149	5,56	38 048	2 447	6,43
2016	77 340	5 184	6,70	53 313	3 734	7,00	35 377	2 865	8,10
2017	69 174	6 408	9,26	49 821	4 323	8,68	33 576	3 418	10,18
2018	72 553	6 910	9,52	52 404	4 926	9,40	34 965	3 645	10,42
2019	75 353	8 822	11,71	53 034	6 122	11,54	36 427	4 788	13,14

Zdroj údajov: CVTI SR, vlastné výpočty

Roky medzi cudzími štátnymi príslušníkmi, ako uchádzačmi o vysokoškolské štúdium na vysoké školy SR, dominovali uchádzači z Českej republiky. Rok 2019 je ale už tretí rok, keď túto dominanciu prebrala Ukrajina. Uchádzači s jej štátnym občianstvom podali v roku 2019 (na akademický rok 2019/2020) 2 903 prihlášok a 1 830-krát, po úspešnom prijímacom konaní, aj zrealizovali zápis na štúdium na niektorej z vysokých škôl SR (*graf 2*).

Graf 2 Vývoj počtu zápisov od cudzincov na VŠ SR a počtu zápisov úspešných uchádzačov z Českej republiky a z Ukrajiny

Zdroj údajov: CVTI SR

Ďalšími štátmi, ktoré nasledovali po Ukrajine v najvyššom počte zápisov na slovenské vysoké školy bola v roku 2019 už spomínaná Česká republika (822 zápisov), ďalej Maďarsko (333 zápisov), Srbsko (288), Rusko (191), Nemecko (171), Afganistan (112).

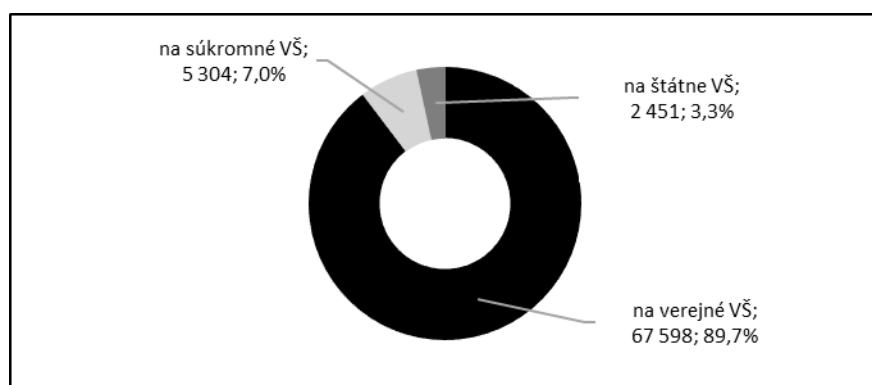
Českí uchádzači podávali svoje prihlášky z troch štvrtín na súkromné vysoké školy SR a z nich takmer štyri pätiny (78 %) zaevidovala Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce svätej Alžbety, ktorá má svoje detašované pracoviská aj v Česku. Naproti tomu ukrajinskí uchádzači sa z 99 % uchádzali, boli úspešní a zapísali sa na verejné vysoké školy SR.

Verejné či vysoké školy

Ako bolo uvedené, takmer 12 prihlášok zo 100 (11,7) poslali na vysoké školy SR zahraniční uchádzači. Vo verejných vysokých školách je podiel uchádzajúcich sa cudzincov o vysokoškolské štúdium podobný (11,2 %), avšak v súkromných vysokých školách tvorili prihlášky od cudzích štátnych príslušníkov viac ako jednu pätinu (21,5 %) a 71,4 % z nich boli uchádzači so štátnou príslušnosťou Českej republiky.

Zo 75 353 prihlášok, ktoré vysoké školy SR celkovo zaregistrovali na akademický rok 2019/2020 na vysokoškolské štúdium 1. stupňa alebo spojeného do jedného celku 1. a 2. stupňa, 89,7 % bolo zaregistrovaných verejnými vysokými školami, 7 % súkromnými a 3,3 % štátnymi vysokými školami SR (*graf 3*). Po úspešnom prijímacom konaní skončilo zápisom 34 427 prípadov, kde 87,6 % bolo uskutočnených na verejných, 10,2 % na súkromných a 2,1 % na štátnych vysokých školách.

Graf 3 Prerozdelenie prihlášok prijímacieho konania 2019 na vysoké školy SR

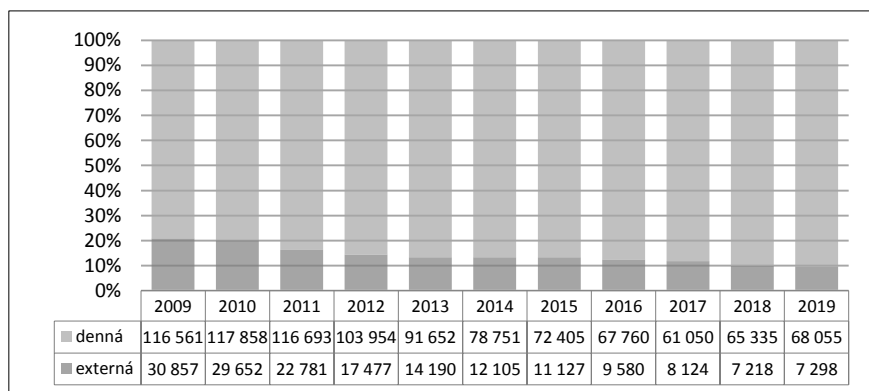

Zdroj údajov: CVTI SR

Denná či externá forma štúdia

Prihlášky v roku 2019, tak ako aj predchádzajúce roky, boli podávané väčšinou na dennú formu vysokoškolského štúdia. Len každá desiatu prihláška bola na študijný program uskutočňovaný v externej forme štúdia (*graf 4*). Pri zápisoch sa tento percentuálny podiel externej formy o niečo zvyšuje, v roku 2019 na 13,4 %.

Graf 4 Počet prihlášok a ich percentuálny podiel na jednotlivé formy vysokoškolského štúdia

Zdroj údajov: CVTI SR

Avšak, kým na verejných vysokých školách je pomer zápisov na dennú a externú formu 9 : 1, na súkromných vysokých školách je tento pomer 3 : 2. Vyššie, ako je priemerné percentuálne zastúpenie zápisov na externú formu štúdia na súkromných vysokých školách (39,3 %), mali z týchto súkromných vysokých škôl – Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety (48,5 %), Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove (57,8 %) a Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach (71,2 %). Spomedzi verejných vysokých škôl mala najvyšší podiel prihlášok i zápisov na externú formu štúdia Technická univerzita vo Zvolene – 22,1 %, resp. 25,0 %. Hodnoty aj pre ďalšie vysoké školy SR sú uvedené v *tabuľke 2*.

Tabuľka 2 Počet a percentuálny podiel prihlášok a zápisov na dennú a externú formu štúdia v prijímacom konaní 2019 za jednotlivé vysoké školy SR¹

VYSOKÁ ŠKOLA	PRIHLÁŠKY				ZÁPIS			
	Forma štúdia		Forma štúdia		Forma štúdia		Forma štúdia	
	denná	externá	denná	externá	denná	externá	denná	externá
Univerzita Komenského v Bratislave	15 649	95,9	670	4,1	4 619	92,1	394	7,9
Slovenská technická univerzita v Bratislave	6 101	100,0	0	0,0	3 359	100,0	0	0,0
Ekonomická univerzita v Bratislave	4 198	96,8	138	3,2	1 830	95,5	87	4,5
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	1 894	91,9	168	8,1	1 230	90,8	125	9,2
Technická univerzita vo Zvolene	722	77,9	205	22,1	502	75,0	167	25,0
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	435	100,0	0	0,0	98	100,0	0	0,0
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	711	100,0	0	0,0	212	100,0	0	0,0
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v KE	837	95,2	42	4,8	405	96,4	15	3,6
Technická univerzita v Košiciach	4 701	96,8	153	3,2	2 991	97,8	66	2,2
Žilinská univerzita v Žiline	3 674	95,0	192	5,0	2 284	94,2	141	5,8
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	5 280	96,1	212	3,9	1 759	93,3	127	6,7
Trnavská univerzita v Trnave	2 223	83,3	446	16,7	1 043	77,1	309	22,9
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	3 455	89,2	419	10,8	1 634	85,1	286	14,9
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	3 473	88,1	471	11,9	1 537	83,7	300	16,3
Prešovská univerzita v Prešove	4 088	84,5	749	15,5	2 133	83,5	421	16,5
Akadémia umení v Banskej Bystrici	271	100,0	0	0,0	118	100,0	0	0,0
Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne	930	80,7	222	19,3	567	78,5	155	21,5
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave	1 869	82,8	389	17,2	1 032	79,1	273	20,9
Katolícka univerzita v Ružomberku	1 421	83,2	287	16,8	856	79,9	215	20,1
Univerzita J. Selyeho v Komárne	746	82,6	157	17,4	517	81,5	117	18,5
verejné VŠ spolu	62 678	92,7	4 920	7,3	28 726	90,0	3 198	10,0
Vysoká škola manažmentu v Trenčíne	75	66,4	38	33,6	48	61,5	30	38,5
VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v BA	1 262	53,8	1 083	46,2	966	51,5	909	48,5
VŠ ekonomie a manažmentu verejnej správy v Bratislave	441	96,7	15	3,3	343	98,3	6	1,7
Paneurópska vysoká škola	727	63,7	414	36,3	383	68,0	180	32,0
Vysoká škola Danubius	167	84,3	31	15,7	108	85,0	19	15,0
VŠ medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove	26	47,3	29	52,7	19	42,2	26	57,8
Vysoká škola DTI	334	50,8	324	49,2	299	68,1	140	31,9
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	74	100,0	0	0,0	26	100,0	0	0,0
VŠ bezpečnostného manažerstva v Košiciach	93	36,2	164	63,8	61	28,8	151	71,2
Hudobná a umelecká akadémia J. Albrechta v B. Štiavnic	7	100,0	0	0,0	6	100,0	0	0,0
súkromné VŠ spolu	3 206	60,4	2 098	39,6	2 259	60,7	1 461	39,3
Akadémia Policajného zboru v Bratislave	811	88,3	107	11,7	149	62,6	89	37,4
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	1 360	88,7	173	11,3	411	75,4	134	24,6
štátne VŠ spolu	2 171	88,6	280	11,4	560	71,5	223	28,5
všetky VŠ SR spolu	68 055	90,3	7 298	9,7	31 545	86,6	4 882	13,4

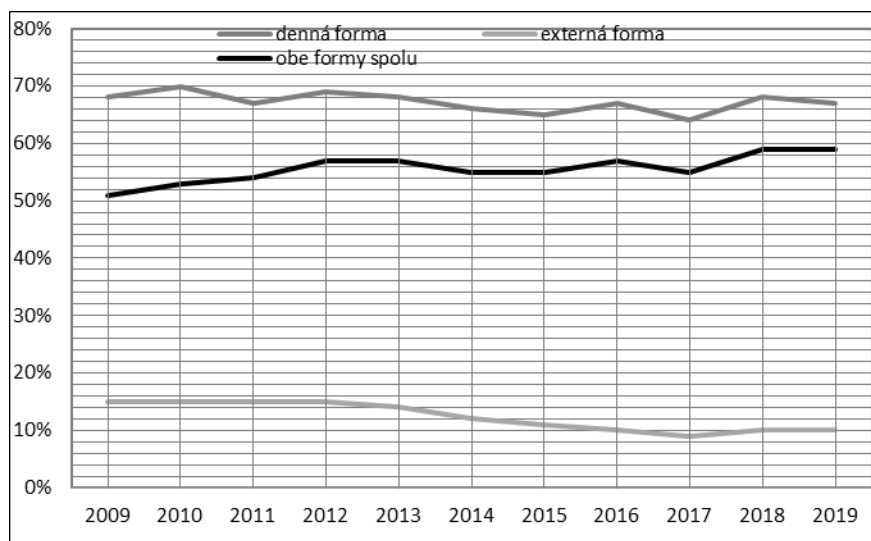
Zdroj údajov: CVTI SR, vlastné výpočty

¹ Medzi vysokými školami SR chýba Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, ktorá mala prijímacie konanie len na necivilné vysokoškolské štúdium; Akadémia médií v Bratislave, ktorá nemala platné akreditácie študijných programov a Stredo európska vysoká škola v Skalici, ktorá neposkytla údaje pre štatistické spracovanie.

Aktuálni či starší maturanti

Slovenskí uchádzači, ktorí ukončili svoje stredoškolské štúdium maturitnou skúškou v aktuálnom roku 2019, tvorili viac ako polovicu (58,7 %) uchádzačov v prijímacom konaní na vysokých školách SR. V ostatných desiatich rokoch neklesol nikdy tento podiel pod polovicu (*graf 5*).

Graf 5 Vývoj percentuálneho podielu v danom roku aktuálnych maturantov medzi prihlásenými uchádzačmi, osobitne aj pre jednotlivé formy štúdia (bez cudzincov)

Zdroj údajov: CVTI SR

Keďže aktuálni maturanti si podávajú na štúdium viac prihlášok, v roku 2019 to bolo v priemere 2,0 prihlášky na uchádzača oproti 1,3 prihlášky u starších maturantov, ich percentuálny podiel v celkovej počte podaných prihlášok slovenskými uchádzačmi bol ešte vyšší – v roku 2019 viac ako dve tretiny (68,2 %). Okrem vyššej viacnásobnosti v podaných prihláškach je u uchádzačov, ktorí sa hlásia na študijné programy vysokých škôl SR bezprostredne po ukončení strednej školy maturitnou skúškou, typické tiež to, že ich záujem cez ich prihlášky je orientovaný v prevažnej miere na dennú formu štúdia, v roku 2019 to bolo 98,5 %.

Úspešnosť v prijímacom konaní bola u maturujúcich v roku 2019 (*tabuľka 3*), ale i starších maturantov podobná (89,4 %, resp. 88,8 %). Úspešní uchádzači, ktorí nematurovali v aktuálnom roku 2019 sa v 85,6 percentách prípadov aj zapísali na štúdium, ale z úspešných aktuálnych maturantov bol podiel zapísaných o 5,6 percentuálneho bodu vyšší (91,2 %), a tak ich podiel u slovenských uchádzačoch zapísaných na vysoké školy SR dosiahol ešte vyššiu hodnotu ako u prihlásených – tri pätiny (60,4 %).

Tabuľka 3 Počet a úspešnosť slovenských, v danom roku aktuálnych maturantov v PK na vysoké školy

Rok PK	Prihlásení	Prijatí	% prijatých zo zapísaných	Zapísaní	% zapísaných z prijatých
2009	38 628	31 877	82,5	28 768	90,2
2010	38 746	30 281	78,2	27 249	90,0
2011	36 233	29 534	81,5	26 906	91,1
2012	34 314	28 951	84,4	26 294	90,8
2013	31 311	26 843	85,7	24 481	91,2
2014	27 074	23 659	87,4	21 614	91,4
2015	24 978	22 097	88,5	19 910	90,1
2016	23 653	21 069	89,1	18 985	90,1
2017	20 659	18 512	89,6	16 985	91,8
2018	23 110	20 858	90,3	18 920	90,7
2019	23 191	20 739	89,4	18 913	91,2

Zdroj údajov: CVTI SR, vlastné výpočty

Na záver

Údaje poskytnuté vysokými školami SR z prijímacieho konania na akademický rok 2019/2020 pre štatistické spracovanie potvrdili fakt z minulého ročníka – zastavenie poklesu uchádzačov o vysokoškolské štúdium 1. stupňa a do jedného celku spojeného 1. a 2. stupňa. Súkromné vysoké školy dostali 7 % uchádzačmi zaslaných prihlášok, verejné vysoké školy zaregistrovali 90 %. Záujem o študijné programy v externej forme bol deklarovaný len v jednej desatine prihlášok a táto forma štúdia bola aj v roku 2019 vo vyššej miere zastúpená v súkromných vysokých školách. Rok 2019 tiež potvrdil zvyšujúci sa záujem zahraničných uchádzačov, ktorých percentuálny podiel v podaných prihláškach prekročil 10 percentnú hranicu (11,7 %) a kde zvyšujúci záujem sa o štúdium na vysokých školách SR potvrdili štátni príslušníci Ukrajiny.

Literatúra

ANTALÍKOVÁ, Š. (KMEC, J.): Prijímacie konanie na vysoké školy v číslach a grafoch. Bratislava: ÚIPŠ/CVTI SR, 2007 – 2020. Dostupné na internete <https://www.cvtisr.sk>.

Ing. Štefánia Antalíková
Centrum vedecko-technických informácií SR
stefania.antalikova@cvtisr.sk

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025

Abstrakt

V článku je charakterizovaný vývoj počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025, a to v dennej aj externej forme štúdia. Východiskom očakávaného vývoja je demografická prognóza referenčných skupín a školská prognóza absolventov stredných škôl s maturitou. Pre porovnanie výkonov je v závere uvedená prognóza základných a stredných škôl do roku 2025.

Kľúčové slová

Referenčná populácia, novoprijatí, študujúci, absolventi, matematický model, prognóza.

Abstract

The article is aimed at anticipating the development of the number of newly enrolled, university students and graduates by 2025, both in the daily and external forms of study. The starting point for quantification is the prognosis of demographic reference groups and the expected outputs of graduates of secondary schools. For comparison, the prognosis for primary and secondary schools by 2025 is shown in the conclusion.

Key words

Reference population, novices, students, graduates, mathematical model, prognosis.

Úvod

Obsahom článku je charakteristika kvantitatívneho vývoja novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025. Sú to účastníci v prvých dvoch stupňoch vysokých škôl so štátnym občianstvom SR. Zvlášť je uvedená denná forma a zvlášť externá forma štúdia. Retrospektíva uvádzaných časových radov sa začína rokom 2010. Metodologickým východiskom odhadu časových radov bola demografická prognóza referenčných skupín, prognóza absolventov stredných škôl s maturitou a regresná analýza tokov v systéme vysokých škôl.

V Odbore metodiky a tvorby informácií školství CVTI SR boli vytvorené prognostické modely, ktoré v nadväznosti na demografický vývoj generujú očakávané trajektórie dôležitých ukazovateľov v subsystemoch regionálneho školstva a v systéme vysokých škôl. Matematicko-štatistické modely štruktúry ukazovateľov sú permanentne aktualizované a doladované.

1. Demografický rámec vývoja

Hodnoty výkonových ukazovateľov školstva sú podmienené demografickým vývojom a distribučnými pomermi jednotlivých druhov škôl. Populačný vývoj určuje mieru záťaže na školský systém a sociálnoekonomické faktory distribúciu dopytu

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025

po danom type škôl a vzdelávacích služieb. Vplyv populačného vývoja na školský systém sa deje pôsobením stochastických (pravdepodobnostných) zákonov. Tieto agregujú procesy z mikroúrovne (t. j. konkrétnych jednotiek: novoprijímaných, študentov, absolventov) do výsledných ukazovateľov na makroúrovni systému.

Referenčnou populáciou pre študentov **dennej formy** vysokoškolského štúdia je **skupina 19 – 23-ročných**. Táto dlhodobo klesala dvojpercentným tempom, od roku 2011 sa medziročný pokles ešte zvýraznil. Počet skupiny sa od roku 2000 znížil o takmer 40 %, z 467,9 tisíc na 286,1 tisíc. Podľa prognózy obyvateľov SR¹ dosiahne pokles minimum v rokoch 2023, 2024, na úrovni 268,3. Demografický potenciál sa tak zníži ešte o 18 tisíc osôb. *Tabuľka 1* udáva počet a medziročný index populačných skupín 19 až 23 a 19 až 29-ročných od roku 2010 s prognózou v rokoch 2020 až 2025.

Tabuľka 1 Referenčné populácie študentov vysokých škôl s prognózou do roku 2025

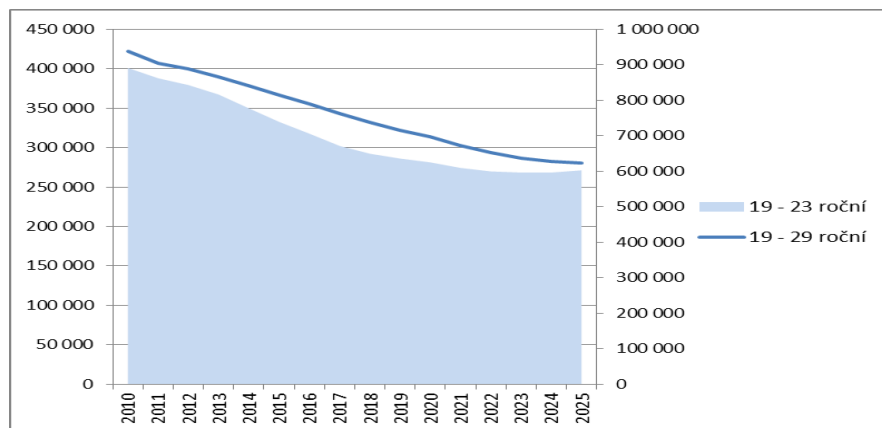
Rok	19-23-roční	Medziročný index (P19-23)	Druh fázy (P19-23)	19-29-roční	Medziročný index (P19-29)	Druh fázy (P19-29)
2010	400 888	0,98	fáza poklesu	937 164	0,98	fáza poklesu
2011	387 856	0,97		904 679	0,97	
2012	379 236	0,98		888 658	0,98	
2013	367 183	0,97		866 729	0,98	
2014	349 749	0,95		840 420	0,97	
2015	332 555	0,95		813 394	0,97	
2016	317 651	0,96		788 205	0,97	
2017	302 103	0,95		763 471	0,97	
2018	292 194	0,97		738 522	0,97	
2019	286 089	0,98		715 056	0,97	
2020	281 250	0,98		696 297	0,97	
2021	274 241	0,98		672 424	0,97	
2022	269 757	0,98		652 747	0,97	
2023	268 353	0,99		636 506	0,98	
2024	268 310	1,00		627 214	0,99	
2025	271 196	1,01	622 074	0,99		

Zdroj: VDC - ŠÚ SR

¹ Prognóza obyvateľov SR 2012- 2060, stredný scenár, Výskumné demografické centrum, Bratislava, INFOSTAT, 2012.

Populačným rámcom **externých študentov** je skupina **19 – 29-ročných**. Táto skupina začala klesať v roku 2004, do súčasnosti sa jej počet znížil o 30 %, z 1 014 tisíc na 715 tisíc. Podľa demografickej prognózy² bude klesať naďalej, v roku 2025 by mala dosiahnuť 622 tisíc, čo je ešte o 93 tisíc menej ako v súčasnosti. *Graf 1* znázorňuje priebeh obidvoch referenčných skupín s prognózou v rokoch 2020 až 2025. Trajektória 19 – 29-ročných sa vzťahuje ku škále pravej osi grafu.

Graf 1 Prognóza vývoja referenčných populácií študentov vysokých škôl

Zdroj: VDC - ŠÚ SR, CVTI SR

2. Anticipácia novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl v dennej forme štúdia do roku 2025

Počet **novoprijatých na denné štúdium** do roku 2009 rástol. V ďalšom období klesol až o 29 % z 52,6 tisíc na súčasných 37,6 tisíc. Pokles by sa mal zastaviť v roku 2021 na úrovni 34,3 tisíc novoprijatých. Okolo tejto hodnoty by mal oscilovať do roku 2025. Taktiež počet **absolventov dennej formy** vykazoval do roku

² Prognóza obyvateľov SR 2012- 2060, stredný scenár, Výskumné demografické centrum, Bratislava, INFOSTAT, 2012.

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025

2010 rastúci trend. V nasledujúcej klesajúcej fáze sa však znížil až o jednu tretinu z 43,9 tisíc na súčasných 29,1 tisíc. Pokles by mal trvať do roku 2025, keď denné štúdium bude končiť približne 24 tisíc absolventov. *Tabuľka 2* obsahuje údaje o vývoji počtu a medziročného indexu novoprijatých a absolventov prvých dvoch stupňov dennej formy vysokoškolského štúdia. Prognózované údaje začínajú rokom 2020.

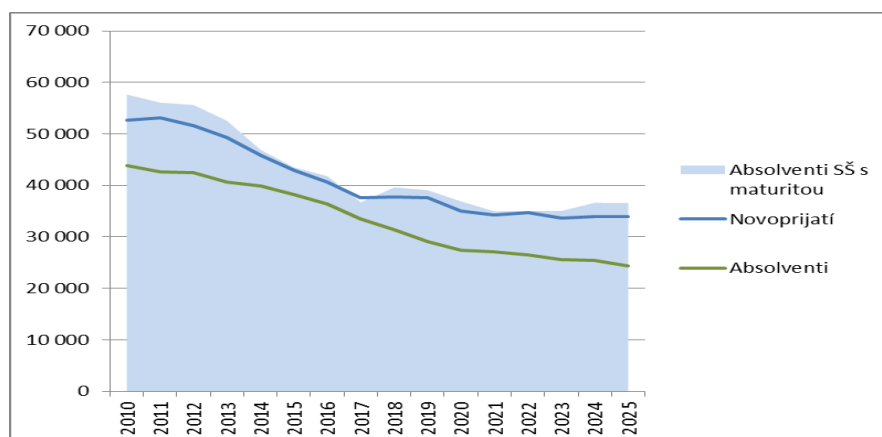
Tabuľka 2 Novoprijatí a absolventi dennej formy vysokoškolského štúdia

Rok	Novoprijatí	Medziročný index (N)	Druh fázy (N)	Absolventi	Medziročný index (A)	Druh fázy (A)
2010	52 644	0,93	fáza poklesu	43 872	1,03	fáza poklesu
2011	53 186	1,01		42 653	0,97	
2012	51 553	0,97		42 493	1,00	
2013	49 272	0,96		40 699	0,96	
2014	45 894	0,93		39 953	0,98	
2015	42 871	0,93		38 271	0,96	
2016	40 679	0,95		36 427	0,95	
2017	37 563	0,92		33 443	0,92	
2018	37 690	1,00		31 297	0,94	
2019	37 567	1,00		29 134	0,93	
2020	35 049	0,93	27 404	0,94		
2021	34 285	0,98	27 162	0,99		
2022	34 684	1,01	26 439	0,97		
2023	33 676	0,97	25 615	0,97		
2024	33 927	1,01	25 437	0,99		
2025	33 930	1,00	24 385	0,96		
			oscilačná fáza			

Zdroj: CVTI SR

Graf 2 znázorňuje vývoj tokových veličín počtu absolventov stredných škôl s maturitou, novoprijatých a absolventov dennej formy vysokoškolského štúdia s prognózou v rokoch 2020 až 2025.

Graf 2 Vývoj počtu absolventov strednej školy s maturitou, novoprijatých, študentov a absolventov dennej formy vysokoškolského štúdia do roku 2025

Zdroj: CVTI SR

Tabuľka 3 Študenti v dennej forme vysokoškolského štúdia a ich pomer k populácii 19 až 23-ročných

Rok	Študenti	Medziročný index (Š)	Druh fázy (Š)	Š/P19-23
2010	136 121	0,97	fáza poklesu	34,0%
2011	134 750	0,99		34,7%
2012	131 306	0,97		34,6%
2013	127 649	0,97		34,8%
2014	121 447	0,95		34,7%
2015	113 211	0,93		34,0%
2016	105 688	0,93		33,3%
2017	99 184	0,94		32,8%
2018	95 830	0,97		32,8%
2019	94 121	0,98		32,9%
2020	91 645	0,97		32,6%
2021	89 064	0,97		32,5%
2022	87 560	0,98		32,5%
2023	86 108	0,98		32,1%
2024	85 446	0,99		31,8%
2025	85 599	1,00		31,6%

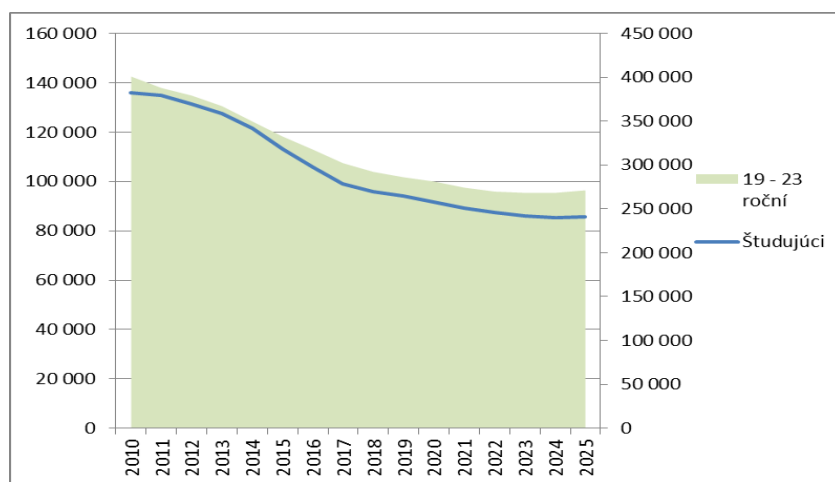
Zdroj: VDC - ŠÚ SR, CVTI SR

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025

Počet **študujúcich v dennej forme** štúdia do roku 2009 rástol. V nasledujúcich rokoch klesol o 31 % a znížil sa tak z 136,1 tisíc na súčasných 94,1 tisíc. Pokles by mal trvať do roku 2024, keď sa počet študentov zníži ešte o 9 tisíc na približne 85,4 tisíc.

Graf 3 znázorňuje vývoj počtu študentov dennej formy vysokoškolského štúdia a referenčnej populácie 19 – 23-ročných s prognózou v rokoch 2020 až 2025. Trajektória 19 – 23-ročných sa vzťahuje ku škále pravej osi grafu.

Graf 3 Vývoj počtu študentov dennej formy vysokoškolského štúdia a 19 – 23-ročných do roku 2025

Zdroj: VDC - ŠÚ SR, CVTI SR

3. Anticipácia novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl v externej forme štúdia do roku 2025

Počet **novoprijatých na externé štúdium** rástol do roku 2008. Od roku 2010 klesol o tri štvrtiny, z 24,8 tisíc na súčasných 6 tisíc. Klesajúca fáza by mala trvať do roku 2021, keď dosiahne 5,5 tisíc novoprijatých. Okolo tejto úrovne by sa mala hodnota pohybovať do roku 2025.

Taktiež počet **absolventov externej formy** vykazoval v prvej dekáde milénia rastúci trend. Od roku 2010 klesal a do súčasnosti sa znížil z 25,4 tisíc na 5,2 tisíc, t. j. o takmer 80 %. Pokles by mal trvať až do roku 2025, keď externé štúdium bude končiť približne 4,3 tisíc absolventov. *Tabuľka 4* zachytáva vývoj počtu a medziročného indexu novoprijatých a absolventov externej formy vysokoškolského štúdia s prognózou od roku 2020.

Tabuľka 4 Novoprijatí a absolventi externej formy vysokoškolského štúdia

Rok	Novoprijatí	Medziročný index (N)	Druh fázy (N)	Absolventi	Medziročný index (A)	Druh fázy FI(A)
2010	24 751	0,98	fáza poklesu	25 382	0,95	fáza poklesu
2011	22 118	0,89		25 016	0,99	
2012	17 409	0,79		22 606	0,90	
2013	15 370	0,88		21 883	0,97	
2014	14 079	0,92		18 443	0,84	
2015	11 279	0,80		15 318	0,83	
2016	9 952	0,88		12 400	0,81	
2017	7 624	0,77		10 322	0,83	
2018	7 627	1,00		6 806	0,66	
2019	6 037	0,79		5 191	0,76	
2020	5 632	0,93	4 883	0,94		
2021	5 510	0,98	4 840	0,99		
2022	5 574	1,01	4 711	0,97		
2023	5 412	0,97	4 564	0,97		
2024	5 452	1,01	4 532	0,99		
2025	5 452	1,00	4 345	0,96		

Zdroj: CVTI SR

Počet **študujúcich v externej forme štúdia** rástol do roku 2007. V ďalších rokoch výrazne poklesol. V porovnaní s rokom 2010 sa znížil z 65,2 tisíc na 21,6 tisíc, t. j. o 67 %. Pokles by mal trvať do roku 2024, keď sa počet študentov zníži na približne 19,7 tisíc. V *tabuľke 5* je zachytený vývoj počtu študentov externej formy vysokoškolského štúdia a jeho pomer k referenčnej populácii 19 až 29-ročných s prognózou v rokoch 2020 až 2025.

Anticipácia počtu novoprijatých, študentov a absolventov vysokých škôl do roku 2025

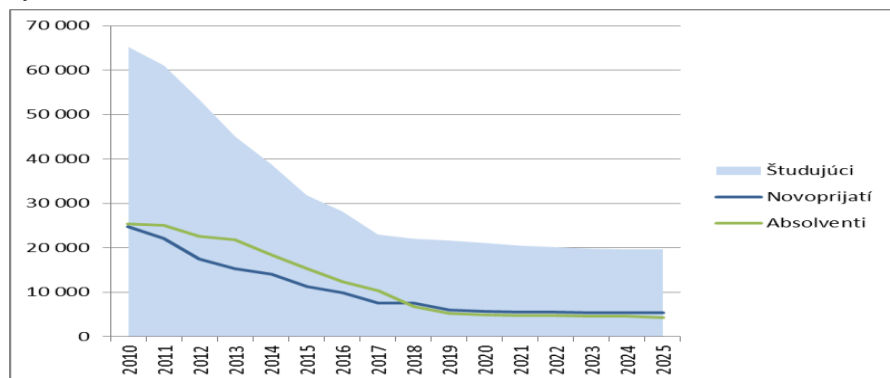
Tabuľka 5 Študujúci v externej forme vysokoškolského štúdia a ich pomer k populácii 19 až 29-ročných

Rok	Študujúci	Medziročný index (Š)	Druh fázy (Š)	Š/P19-29
2010	65 190	0,92	fáza poklesu	7,0%
2011	61 007	0,94		6,7%
2012	53 243	0,87		6,0%
2013	44 994	0,85		5,2%
2014	38 850	0,86		4,6%
2015	31 829	0,82		3,9%
2016	28 195	0,89		3,6%
2017	22 990	0,82		3,0%
2018	22 041	0,96		3,0%
2019	21 648	0,98		3,0%
2020	21 078	0,97		3,0%
2021	20 485	0,97		3,0%
2022	20 139	0,98		3,1%
2023	19 805	0,98		3,1%
2024	19 653	0,99		3,1%
2025	19 688	1,00	3,2%	

Zdroj: VDC - ŠÚ SR, CVTI SR

Graf 4 znázorňuje vývoj počtu novoprijatých, študentov a absolventov externej formy vysokoškolského štúdia s prognózou v rokoch 2020 až 2025.

Graf 4 Vývoj novoprijatých, študentov a absolventov externej formy vysokoškolského štúdia do roku 2025

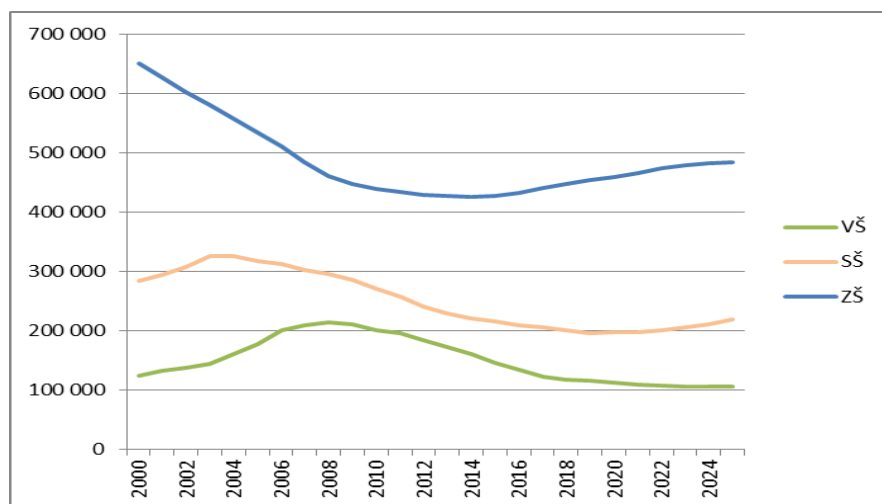
Zdroj: CVTI SR

Záver

Charakteristický vlnovitý priebeh populácie sa premieta aj do vývoja trajektórií príslušných ukazovateľov školského systému. Jednotlivé vlny s príslušným časovým posunom prechádzajú subsystémami školstva, názorne to ilustruje graf 5.

Počet žiakov **základných škôl** klesal do roku 2014. Ostatných päť rokov už rastie. Rastúci trend by mal trvať až do roku 2025, keď sa ukazovateľ zvýši ešte o 7 %. Počty žiakov **stredných škôl** sú od roku 2005 v klesajúcej fáze, ktorá končí rokom 2019. Následne do roku 2025 počet vzrastie o 11 %. **Vysoké školy** klesajú od roku 2009. Pokles by mal trvať do roku 2025. V porovnaní so súčasnosťou by sa mal počet študentov denného aj externého štúdia znížiť ešte o 9 %.

Graf 5 Vývoj žiakov/študentov základných, stredných a vysokých škôl do roku 2025

Zdroj: CVTI SR

Literatúra

MAJTÁN, M., HERICH, J.: Školská prognostika. Nitra : VŠPg, 1995.

HENDL, J.: Přehled statistických metod zpracování dat. Praha : Portál, 2004.

VINCÚR, P., ZAJAC, Š. a kolektív: Úvod do prognostiky. Bratislava : SPRINT - vfra, 2007.

Prognóza obyvateľov SR 2012-2060 stredný variant. Výskumné demografické centrum. Bratislava, INFOSTAT, 2012.

Štatistická ročenka školstva SR. Bratislava : ÚIPŠ/CVTI SR, roky 2000 až 2019.

HERICH, J.: Prognóza vývoja materských a základných škôl do roku 2025. Bratislava : CVTI SR, 2019.

HERICH, J.: Prognóza vývoja stredných škôl do roku 2025. Bratislava : CVTI SR, 2020.

Mgr. Ján Herich

CVTI SR

odbor metodiky a tvorby informácií školstva

Slovenskí študenti na českých vysokých školách

Abstrakt

Počty študentov na slovenských vysokých školách z roka na rok zaznamenávajú pokles. Pod tento trend sa podpisujú dva zásadné faktory: jednak vývoj demografickej situácie v SR a na druhej strane využívanie možností štúdia na zahraničných vysokých školách. Zo štátov, ktoré slovenskí študenti najčastejšie vyhľadávajú, je na prvom mieste Česká republika. V štúdiu sa preto zameriavame na zmapovanie vývojových trendov, ktoré súvisia s počtom študujúcich Slovákov na českých vysoko-

kých školách. Tieto údaje zasadzujeme do kontextu celkového vývoja počtu študentov na slovenských vysokých školách, ako aj demografického vývoja obyvateľstva Slovenska.

Kľúčové slová

Slovenskí študenti v zahraničí, zahraniční študenti, študenti vysokých škôl.

Abstract

The number of students at Slovak universities has been declining from year to year. Two fundamental factors are responsible for this trend: on the one hand, the negative demographic trends of population in the Slovak Republic and, on the other hand, the use of study opportunities at foreign universities. Of the countries that are most often sought after by Slovak students, the Czech Republic is in the first place. Therefore, in the study, we focus on mapping the development trends related to the number of Slovak students at Czech universities, and we place these data in the context of the overall development of the number of students at Slovak universities, as well as the demographic development of the Slovak population.

Key words

Slovak students abroad, foreign students, university students.

Úvod

Klesajúce vývojové trendy počtu študentov na slovenských vysokých školách sú dlhodobo badateľné. Okrem demografickej situácie bývajú ako príčina týchto poklesov už zvyčajne označované odchody absolventov slovenských stredných škôl za štúdiom do zahraničia. Čiastočne sa síce pod pokles počtu študentov na Slovensku podpisuje aj tento fenomén, ale ako ukážeme v tejto štúdii, tak v princípe ho nemôžeme považovať za zásadný faktor. Pritom ako problematické určite nemôžeme vnímať individuálne rozhodnutie pre štúdium na zahraničnej univerzite, ale skôr následné rozhodnutie nevrátiť sa na Slovensko. Absolvent zahraničnej vysokej školy totiž potenciálne predstavuje prínos pre celú spoloč-

nost', aj keď nie nevyhnutne v podobe kvalitnejšieho vzdelania, ako skôr transferu odlišných prístupov a skúseností, ktoré v konečnom dôsledku môžu byť prínosné nielen pre jeho osobnú profesionálnu kariéru, ale aj pre neustále skvalitňovanie (vysokoškolského) vzdelávania na Slovensku.

Vzhľadom na dostupnosť údajov sa v predkladanej štúdií sústreďujeme výhradne na slovenských študentov, ktorí sú zapísaní na niektorej verejnej alebo súkromnej vysokej škole v Českej republike. Na Českú republiku (ďalej ČR) sme sa zamerali primárne na základe predpokladu, že väčšina slovenských študentov, ktorí študujú v zahraničí, realizujú svoje vysokoškolské štúdium práve v ČR, čo podporujú aj údaje OECD.¹

Štúdium na vysokej škole v ČR je pre slovenských študentov atraktívne nielen z jazykových dôvodov, ale aj pre kultúrnu a geografickú blízkosť. Výraznú úlohu zohráva aj fakt, že na slovenských študentov sa v ČR formálne pozerá ako na českých študentov, a teda podmienky pre štúdium majú rovnaké ako domáci študenti, najmä čo sa týka študijných poplatkov. Nie je nič nezvyčajné, že vysoké školy v ČR akceptujú záverečné práce písané aj v slovenskom jazyku, čím sa do veľkej miery eliminujú aj prípadné jazykové prekážky. Zároveň môžeme konštatovať, že české vysoké školstvo má aj po formálnej stránke blízko k slovenskému, pretože až do roku 1993 išlo o jeden vzdelávací systém v rámci federatívnej republiky. Neposlednou z motivácií pre rozhodnutie sa pre štúdium v zahraničí, a teda aj pre štúdium v ČR, je pragmatická snaha o získanie vzdelania z čo najkvalitnejšej univerzity, v čom niektoré vysoké školy v ČR môžu byť subjektívne vnímané pozitívnejšie ako možnosti štúdia v SR.² Ak by sme problém výrazne zjednodušili a z vulgarizovali, tak štúdium v ČR je pre Slovákov najjednoduchšou cestou k získaniu zahraničného vysokoškolského vzdelania, čo môže byť vnímané ako potenciálna výhoda pri vstupe na trh práce. Po zvážení spomínaných faktorov tak ČR predstavuje jednu z prvých volieb pri rozhodovaní sa pre štúdium v zahraničí.

¹ Education at a Glance 2019. Anex 3 Enrolment of international students by origin (2017): približne 70 % zo všetkých slovenských študentov študujúcich na zahraničných vysokých školách v rámci štátov OECD študuje práve na vysokých školách v ČR. Zdroj údajov: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EDU_ENRL_MOBILE

² Pre porovnanie, v roku 2020 sa v takzvanom šanghajskom rebríčku hodnotenia kvality vysokých škôl umiestnila iba jediná slovenská vysoká škola (UK Bratislava; v roku 2019 to bola STU Bratislava), zatiaľ čo v prípade ČR to bolo v roku 2020 až sedem univerzít (rovnako ako v roku 2019). Podrobnosti pozri: <http://www.shanghairanking.com>

V roku 2019 na území ČR pôsobilo spolu 26 verejných vysokých škôl, 35 súkromných, dve štátne³ a osem zahraničných⁴ vysokých škôl (z toho jedna slovenská).⁵ Do prehľadov v tejto štúdií sú započítavané iba údaje za verejné a súkromné vysoké školy pôsobiace v relevantných rokoch na území ČR. Pre porovnanie, na Slovensku v rovnakom období pôsobilo 20 verejných, 12 súkromných, 3 štátne a 5 zahraničných vysokých škôl.⁶

Vývojové tendencie na slovenských vysokých školách

Ako sme už spomenuli v úvode, v ostatných rokoch je badateľný pokles celkového počtu študentov na slovenských vysokých školách.⁷ Tento klesajúci trend sa začal prejavovať v roku 2009, pričom v ostatných dvoch rokoch sa tempo poklesu mierne spomalilo. Zároveň je však nutné poukázať na opačný fenomén a tým je vzrastajúci záujem o štúdium na slovenských vysokých školách zahraničnými študentmi. Zatiaľ čo v roku 2007 bol ich podiel na celkovom počte študentov verejných a súkromných vysokých škôl na úrovni 2,38 %, v roku 2019 už ich podiel presiahol hranicu desiatich percent (10,64 %). Ako si ukážeme na príklade Českej republiky nižšie, tak nejde o nijako výnimočný jav, ktorý by bol špecifikom výhradne slovenského školstva.

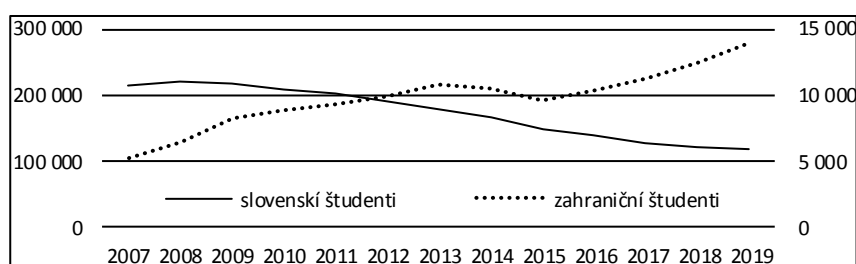
³ Štátne vysoké školy v ČR pokrývajú rovnako ako na Slovensku oblasť bezpečnostných zložiek. Ide konkrétne o Policijnú akadémiu Českej republiky v Praze a Univerzitu obrany. V SR okrem vysokej školy policajného a vojenského zamerania (Akadémia Policajného zboru a Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika) patrí medzi štátne vysoké školy aj vysoká škola so zameraním na vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov (Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave).

⁴ Z toho jedna slovenská: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety v Bratislave - Ústav sv. Jana N. Neumanna, Příbram, Detašované pracovisko Praha.

⁵ Zdroj údajov spolu s taxatívnym vymenovaním predmetných vysokých škôl: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/prehled-vysokych-skol-v-cr-3>

⁶ Z toho jedna z ČR: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o. p. s.

⁷ S prihliadnutím na fakt, že v prípade vysokých škôl v ČR uvádzame iba údaje za verejné vysoké školy, bez údajov za štátne vysoké školy, tak aj v prípade prezentovania štatistických údajov za SR uvádzame údaje bez započítania študentov na štátnych vysokých školách. Vzhľadom na nízke početnosti ich študentov v porovnaní so štátnymi a súkromnými vysokými školami tento fakt nepredstavuje výraznejšiu deformáciu pri popise reálneho stavu slovenského vysokoškolského prostredia.

Graf 1 Vývoj počtu študentov na slovenských verejných a súkromných vysokých školách

Zdroj údajov: CVTI SR, vlastné výpočty.

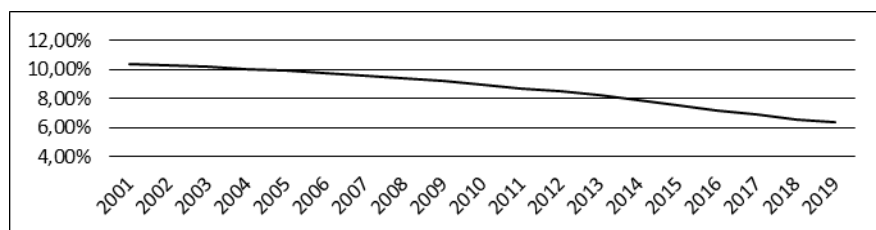
Výraznejšie sa pokles počtu študentov prejavuje pri externom štúdiu. Pre porovnanie, zatiaľ čo v dennom štúdiu na prvom a druhom stupni verejných a súkromných vysokých škôl došlo za ostatných desať rokov k poklesu počtu študentov o 30,85 %, v externej forme štúdia bol pokles počtu študentov za rovnaké obdobie až na úrovni 67,10 %. Tento výrazný pokles v externej forme štúdia si pritom v princípe môžeme vysvetliť nasýtením dopytu po vysokoškolskom vzdelaní najmä zo strany starších populačných ročníkov, čo je v princípe jav, ktorý si zaslúži podrobnejšiu pozornosť. Avšak vzhľadom na problematiku riešenú v našej štúdii ide o irelevantný problém. Primárne nás zaujímajú mladšie ročníky, u ktorých je predpoklad, že po ukončení strednej školy kontinuálne pokračujú dennou formou v štúdiu na vysokej škole. Otázka znie, či klesajúci trend je výsledkom iba aktuálneho demografického vývoja, alebo sa pod neho (vo výraznej miere) podpisuje aj odchod absolventov stredných škôl za štúdiom do zahraničia.

Demografický vývoj obyvateľstva SR

Jedným z najvýraznejších faktorov, ktorý v konečnom dôsledku ovplyvňuje aj počet študentov na slovenských vysokých školách, je demografický vývoj populácie. Je dobre známe, že populácia Slovenska v ostatných rokoch výrazne starne. Pre ilustráciu, veľkosť vekovej skupiny 19 až 24-ročných sa od roku 2001 zmenšila o 4,03 percentuálneho bodu, teda zatiaľ čo v roku 2001 bol podiel tejto vekovej skupiny na celkovej populácii SR na úrovni 10,40 %, v roku 2019 to bolo už iba 6,36 %. V absolútnych číslach išlo o pokles o 212 000 obyvateľov v tejto vekovej

skupine, ktorá je v našich podmienkach relevantná pre vysokoškolské vzdelávanie (najmä v dennej forme štúdia). Celková populácia SR sa pritom v danom období (2001 až 2019) mierne zvýšila, konkrétne o 78 922 osôb (nárast o 1,47 %). Nadpolovičná väčšina obyvateľov (57,42 %) bola pritom v produktívnom veku 15 až 64 rokov⁸ (vo vekovej skupine 25 až 64 rokov to bolo 67,59 %, pričom podiel osôb vo vekovej kategórii 0 až 14 rokov bol na úrovni 15,83 %).

Graf 2 Vývoj podielu 19 až 24-ročných na celkovej populácii SR

Zdroj údajov: ŠÚ SR, vlastné výpočty.

Z uvedeného je pochopiteľné, že takýto vývoj demografickej situácie sa do určitej miery negatívne prejaví aj na absolútnych počtoch záujemcov o vysokoškolské štúdium. Do hry pritom však vstupuje aj relatívne jednoduchá dostupnosť štúdia na zahraničných vysokých školách, minimálne čo sa týka členských štátov EÚ. Ako sme už spomenuli v úvode, zo všetkých týchto štátov je pre potencionálnych študentov zo Slovenska kultúrne, historicky, geograficky a v neposlednom rade aj jazykovo najbližšia Česká republika, a preto sa zameriame práve na slovenských vysokoškolákov v ČR.⁹

Slovenskí študenti na českých verejných a súkromných vysokých školách

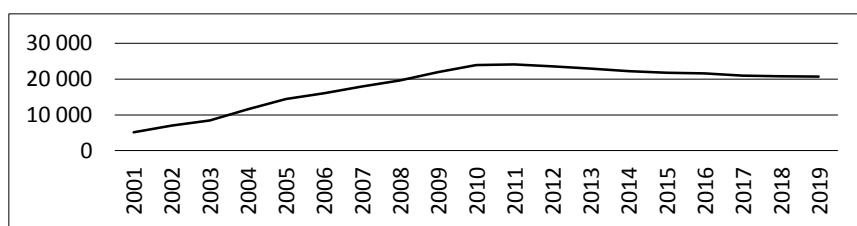
V prvom desaťročí nového milénia mal počet Slovákov študujúcich na vysokých školách v Českej republike rastúci trend, ktorý kulminoval začiatkom druhého desaťročia (2011: 24 086 Slovákov na verejných a súkromných vysokých školách

⁸ Vo vekovej skupine 25 až 64 rokov to bolo 67,59 %, pričom podiel osôb vo vekovej kategórii 0 až 14 rokov bol na úrovni 15,83 %. Vlastné výpočty podľa údajov ŠÚ SR podľa stavu k 31. 12. 2019.

⁹ Do budúcnosti by si dôslednejšiu pozornosť zaslúžilo aj zastúpenie slovenských študentov v ostatných štátoch EÚ, resp. minimálne v štátoch Vyšehradskej štvorky.

v ČR). V porovnaní so situáciou v roku 2001 sa počet Slovákov študujúcich v ČR zvýšil viac ako tri a polnásobne. Pritom už v roku 2011, aj napriek najvyššej absolútnej hodnote, bol badateľný náznak stagnácie, resp. poklesu. Zatiaľ čo v roku 2010 bol medziročný nárast absolútneho počtu Slovákov na vysokých školách v ČR na úrovni 9,13 % (v roku 2009 to bolo 12,04 %), v roku 2011 bol medziročný nárast počtu študentov zo SR iba na úrovni 0,65 % (v absolútnych číslach 156 študentov). Za celé sledované obdobie bol najvýraznejší nárast zaznamenaný v roku 2004, kedy sa počet Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR medziročne zvýšil viac ako o tretinu (36,62 %, v absolútnych číslach išlo o medziročne zvýšenie počtu študentov zo SR o 3 101). Od roku 2012 má už vývoj počtu Slovákov na vysokých školách v ČR mierne klesajúci trend, pričom najvýraznejší medziročný pokles bol zaznamenaný v roku 2014 (-3,36 %, v absolútnych číslach – 771 študentov). V ostatných dvoch rokoch sa medziročný pokles udržiava pod hodnotou jedného percenta z počtu Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR v predchádzajúcom roku (2018: -0,9 %, 2019: -0,6 %). V roku 2019 bol počet Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR na úrovni 20 642 študentov. V porovnaní s rokom 2001 ide o takmer trojnásobný nárast, zatiaľ čo v porovnaní so situáciou v roku 2011 môžeme konštatovať 14,30 % pokles.

Graf 3 Vývoj počtu slovenských študentov na českých vysokých školách

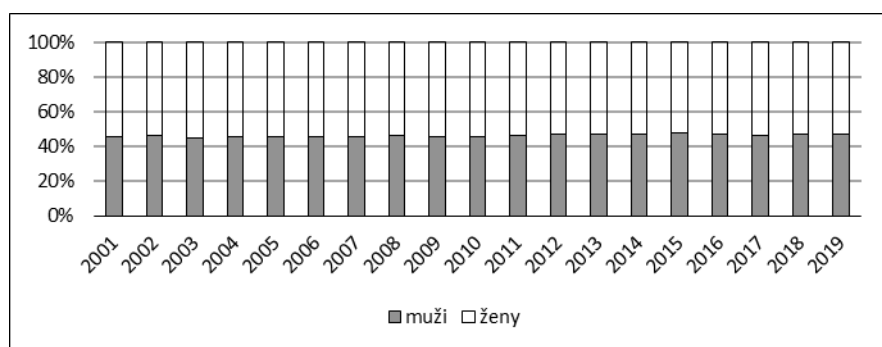

Zdroj údajov: MŠMT ČR; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Počas celého sledovaného obdobia dominovali z rodového hľadiska medzi slovenskými študentmi na vysokých školách v ČR ženy. Najvýraznejšie zastúpenie mali v roku 2003, kedy ich podiel bol na úrovni 54,87 %. Naopak, najnižší podiel žien na počte slovenských študentov v ČR bol zaznamenaný v roku 2015 (52,53 %). Všeobecne môžeme konštatovať, že rodové rozloženie slovenských študentov na vysokých školách v ČR je relatívne rovnomerné a v princípe zodpovedá demogra-

fickej štruktúre obyvateľstva SR, ako aj rodovej štruktúre študentov na slovenských vysokých školách. Zároveň môžeme konštatovať, že mierne vyššie podiely žien boli zaznamenávané do roku 2011 (vrátane), kedy podiel žien iba jeden rok klesol pod úroveň 54 % (2002: 53,97 %), zatiaľ čo od roku 2012 sa ich podiel pohybuje okolo 53 %.

Graf 4 Rodové zloženie slovenských študentov študujúcich na českých vysokých školách

Zdroj údajov: MŠMT ČR; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Podľa formy štúdia počas celého sledovaného obdobia dominovala u Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR prezenčná (denná) forma. Najvyšší podiel slovenských študentov študujúcich prezenčnou formou bol zaznamenaný v roku 2001, kedy 91,88 % Slovákov na vysokých školách v ČR študovalo práve touto formou. Naopak, najnižší podiel v tejto forme štúdia bol evidovaný v roku 2009, kedy v dennom štúdiu bolo iba 68,10 % zo všetkých Slovákov na vysokých školách v ČR. V roku 2019 bol podiel Slovákov v prezenčnej forme štúdia na úrovni 87,80 %, pričom v ostatných piatich rokoch neboli zaznamenané žiadne výraznejšie výkyvy vo forme štúdia Slovákov na vysokých školách v Českej republike. Priemerný vek slovenského študenta na vysokej škole v ČR v prezenčnom štúdiu bol v roku 2019 na úrovni 22,5 roka, pričom viac ako 80 % (2019: 81,39 %¹⁰) slovenských študentov v prezenčnom štúdiu na vysokých školách v ČR bolo

¹⁰ V absolútnych číslach to predstavovalo necelých 15 tisíc slovenských študentov (v roku 2001 zhruba 4,4 tisíc).

Slovenskí študenti na českých vysokých školách

v danom roku vo vekovej kategórii 19 až 24 rokov. V porovnaní so situáciou v roku 2001 sa tento podiel výraznejšie nezmenil (2001: 80,29 %), kedy bol priemerný vek slovenského študenta v dennej forme na vysokých školách v ČR na úrovni 21 rokov. Podrobný prehľad absolútnych početností Slovákov na vysokých školách v ČR podľa formy štúdia je v *tabuľke 1*.

Tabuľka 1 Počty slovenských študentov na českých vysokých školách

Rok	Spolu	z toho	
		prezenčná forma	dištančná a kombinovaná
2001	5 162	4 743	419
2002	6 987	6 314	673
2003	8 469	7 075	1 394
2004	11 570	9 032	2 538
2005	14 385	10 622	3 763
2006	16 063	11 515	4 548
2007	17 869	12 546	5 323
2008	19 571	13 527	6 044
2009	21 928	14 933	6 995
2010	23 930	16 501	7 429
2011	24 086	17 358	6 728
2012	23 565	18 291	5 274
2013	22 937	18 691	4 246
2014	22 166	18 813	3 353
2015	21 713	18 829	2 884
2016	21 614	18 791	2 823
2017	20 955	18 187	2 768
2018	20 766	18 116	2 650
2019	20 642	18 124	2 518

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Podľa rodu v prezenčnej forme štúdia medzi Slovákami na vysokých školách v ČR dominovali po celé sledované obdobie, okrem roka 2008, ženy. Najvyšší podiel v tejto forme štúdia mali v roku 2001, kedy dosiahol hodnotu 54,97 % a minimum v už spomínanom roku 2008, kedy jediný raz (mierne) poklesol pod hranicu 50 % (49,74 %). 81,7 % Sloveniek študujúcich v roku 2019 na vysokých školách v ČR bola z vekovej kategórie 19 až 24 rokov, pričom v prípade mužov bol na úrovni 81,04 %. Pre porovnanie, v roku 2001 bol podiel žien v tejto vekovej kategórii

na celkovom počte Sloveniek študujúcich prezenčne na vysokých školách v ČR na úrovni 82,93 % (v prípade mužov to bolo 76,13 %). Priemerný vek v prípade oboch pohlaví bol na úrovni 22,5 roka.

V dištančnej a kombinovanej forme v jedinom roku dominovali muži, a to v roku 2001, kedy ich podiel dosiahol úroveň 52,98 %. V ostatných rokoch sa podiel mužov už ani raz nepriblížil k úrovni 50 % (najbližšie v roku 2019 na úroveň 46,51 %), pričom najnižší podiel mužov na počet slovenských študentov študujúcich v dištančnej a kombinovanej forme na vysokých školách v ČR bol v roku 2004 (32,98 %). V období rokov 2003 až 2011 podiel žien v tejto kategórii ani raz nepoklesol pod hodnotu 61 % (najviac v roku 2004: 67,02 % a najmenej v roku 2011: 61,70 %). Priemerný vek slovenských študentov v dištančnej a kombinovanej forme na vysokých školách v ČR bol v roku 2019 na úrovni 30 rokov (u žien to bolo 29,4 roka a u mužov 30,5 roka). Podrobný prehľad absolútnych početností slovenských študentov na vysokých školách v ČR podľa formy štúdia a pohlavia je prezentovaný v *tabuľke 2*.

Zatiaľ čo v roku 2001 bola približne štvrtina Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR evidovaná v študijných programoch z oblasti obchodu, administratívy a práva¹¹, v roku 2019 to bolo už iba 15,73 % (druhá najpočetnejšia skupina), pričom dominantnou sa od roku 2016 stala skupina odborov zameraných na zdravotnú a sociálnu starostlivosť, starostlivosť o priaznivé životné podmienky. V roku 2019 v tejto skupine predstavoval podiel študentov 18,64 %, v roku 2001 to bolo 22,63 %. Vyššie početnosti boli v sledovanom období zaznamenané aj v skupine odborov zameraných na techniku, výrobu a stavebníctvo (2001: 16,10 %, 2019: 15,65 %).

¹¹ Prezentované skupiny odborov vychádzajú z českej implementácie medzinárodnej štandardnej kvalifikácie oblastí vzdelávania ISCED F. V rámci štúdie používame z dôvodu zachovania možnosti spätného porovnania preklady českých formulácií.

Tabuľka 2 Počty slovenských študentov na českých vysokých školách podľa formy štúdia a pohlavia

Rok	Prezenčná forma		Dištančná a kombinovaná forma	
	muži	ženy	muži	ženy
2001	2 136	2 607	222	197
2002	2 926	3 388	290	383
2003	3 299	3 776	523	871
2004	4 426	4 606	837	1 701
2005	5 233	5 389	1 323	2 440
2006	5 662	5 853	1 657	2 891
2007	6 243	6 303	1 942	3 381
2008	6 799	6 728	2 204	3 840
2009	7 412	7 521	2 619	4 376
2010	8 167	8 334	2 737	4 692
2011	8 497	8 861	2 577	4 151
2012	8 866	9 425	2 134	3 140
2013	8 932	9 759	1 785	2 461
2014	8 980	9 833	1 447	1 906
2015	9 016	9 813	1 291	1 593
2016	8 858	9 933	1 274	1 549
2017	8 505	9 682	1 246	1 522
2018	8 535	9 581	1 200	1 450
2019	8 503	9 621	1 171	1 347

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách.

V druhej polovici sledovaného obdobia mali výraznejšie zastúpenie aj študenti v odboroch zameraných na informačné a komunikačné technológie (IKT). V roku 2019 ich podiel predstavoval 15,56 %, pričom v roku 2001 bol podiel tejto skupiny odborov na úrovni 5,85 %, išlo teda o skupinu odborov s tretím najnižším počtom slovenských študentov. Počas celého sledovaného obdobia bolo najnižšie zastúpenie slovenských študentov v skupine odborov zameraných na vzdelávanie a výchovu (2001: 2,07 %, 2019: 2,15 %), za ktorou nasledovala skupina odborov so zameraním na poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo a veterinárstvo (2001: 3,49 %, 2019: 2,96 %).

Tabuľka 3 Počty slovenských študentov na českých vysokých školách podľa skupín odborov za všetky formy štúdia spolu

Rok	Informačné a komunikačné technológie (IKT)	Obchod, administratíva a právo	Prírodné vedy, matematika a štatistika	Spoločenské vedy, žurnalistika a informačné vedy	Technika, výroba a stavebníctvo	Umenie a humanitné vedy	Vzdelávanie a výchova	Zdravotná a soc. starostlivosť, starostlivosť o priaznivé životné podmienky	Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybníctvo a veterinárstvo
2001	302	1 279	405	400	831	490	107	1 168	180
2002	518	1 703	551	582	1 031	617	262	1 523	200
2003	605	2 143	576	778	1 209	748	550	1 644	216
2004	910	3 157	740	1 008	1 676	872	954	1 946	307
2005	1 200	4 359	839	1 249	1 972	1 055	1 106	2 234	371
2006	1 498	5 176	902	1 418	2 007	1 161	1 132	2 384	385
2007	1 778	5 993	1 015	1 531	2 193	1 328	1 248	2 368	415
2008	2 087	6 714	1 133	1 658	2 294	1 517	1 419	2 317	432
2009	2 302	7 653	1 225	2 050	2 403	1 787	1 583	2 474	451
2010	2 592	7 852	1 450	2 457	2 671	2 059	1 819	2 581	449
2011	2 742	7 585	1 520	2 705	2 763	2 185	1 327	2 782	477
2012	2 906	6 658	1 630	2 801	3 060	2 280	772	2 968	490
2013	2 908	5 683	1 747	2 733	3 225	2 364	587	3 193	497
2014	3 026	4 514	1 836	2 616	3 352	2 390	498	3 389	545
2015	3 086	3 899	1 914	2 379	3 462	2 337	430	3 622	584
2016	3 117	3 654	1 911	2 242	3 500	2 304	436	3 848	602
2017	3 096	3 443	1 853	2 112	3 393	2 286	444	3 718	610
2018	3 201	3 311	1 896	2 033	3 337	2 180	440	3 735	633
2019	3 211	3 247	1 942	1 955	3 231	2 153	443	3 848	612

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

V roku 2019 študovalo v prezenčnej forme štúdia najviac slovenských študentov na vysokých školách v ČR študijné odbory zo skupiny zdravotná a sociálna starostlivosť, starostlivosť o priaznivé životné podmienky. V percentuálnom vyjadrení išlo o 19,55 % z celkového počtu slovenských študentov na vysokých školách v ČR v danom roku. Druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti v odboroch so zameraním na informačné a komunikačné technológie (16,73 %), nasledovali študenti z odborov zameraných na techniku, výrobu a stavebníctvo

Slovenskí študenti na českých vysokých školách

(15,71 %). Výraznejšie počty boli zaznamenané ešte v skupine zameranej na obchod, administratívu a právo (14,00 %). Tradične najmenej Slovákov na vysokých školách v ČR v prezenčnej forme študuje programy z oblasti vzdelávania a výchovy (2019: 1,67 %). Prehľad absolútnych početností slovenských študentov na vysokých školách v ČR za roky 2001 až 2019 podľa skupín odborov je v tabuľke 4.

Tabuľka 4 Počty slovenských študentov na českých vysokých školách podľa skupín odborov za prezenčnú formu štúdia

Rok	Informačné a komunikačné technológie (IKT)	Obchod, administratíva a právo	Prírodné vedy, matematika a štatistika	Spoločenské vedy, žurnalistika a informačné vedy	Technika, výroba a stavebníctvo	Umenie a humanitné vedy	Vzdelávanie a výchova	Zdravotná a sociálna starostlivosť, starostlivosť o priaznivé životné podmienky	Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo a veterinárstvo
2001	290	1 220	372	344	750	389	82	1 125	171
2002	506	1 594	508	519	941	501	101	1 455	189
2003	580	1 714	535	642	1 107	610	115	1 563	209
2004	879	2 189	678	774	1 529	714	134	1 845	290
2005	1 160	2 531	762	911	1 779	886	143	2 114	336
2006	1 421	2 795	796	1 000	1 761	986	173	2 230	353
2007	1 678	3 193	887	1 037	1 883	1 120	185	2 184	379
2008	1 935	3 546	1 000	1 155	1 903	1 280	199	2 125	384
2009	2 117	4 084	1 067	1 306	1 996	1 506	219	2 243	395
2010	2 395	4 323	1 276	1 521	2 223	1 763	250	2 353	397
2011	2 546	4 368	1 354	1 707	2 282	1 898	284	2 505	414
2012	2 723	4 161	1 487	1 880	2 607	2 017	296	2 691	429
2013	2 729	3 844	1 611	1 926	2 820	2 092	331	2 901	437
2014	2 845	3 354	1 712	1 948	2 928	2 134	310	3 102	480
2015	2 919	3 088	1 801	1 771	3 032	2 092	287	3 320	519
2016	2 939	2 890	1 790	1 689	3 069	2 064	304	3 527	519
2017	2 903	2 681	1 710	1 623	2 962	2 057	303	3 411	537
2018	3 019	2 568	1 761	1 569	2 913	1 979	316	3 442	549
2019	3 033	2 538	1 820	1 526	2 848	1 959	303	3 544	553

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách

V dištančnom a kombinovanom štúdiu na vysokých školách v ČR najviac Slovákov navštevovalo v roku 2019 študijné odbory zamerané na obchod, administratívu a právo (28,16 %). Táto skupina má dominantné postavenie v rámci dištančnej a kombinovanej formy vzdelávania od roku 2004, pričom v roku 2001 bola dominantná skupina odborov zameraná na umenie a humanitné vedy (24,11 %) a v rokoch 2002 a 2003 odbory zo skupiny orientovanej na vzdelávanie a výchovu (2002: 23,92 %, 2003: 31,21 %).

Tabuľka 5 Počty slovenských študentov na českých vysokých školách podľa skupín odborov za dištančnú a kombinovanú formu štúdia

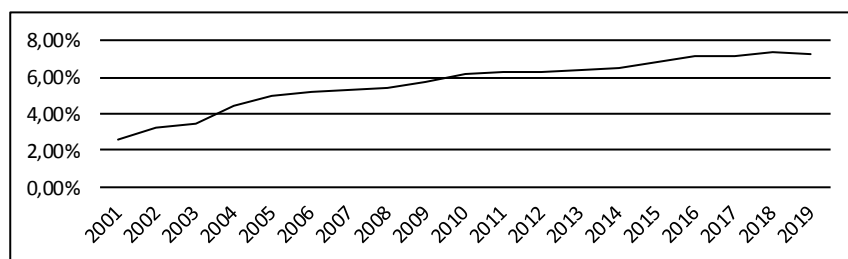
Rok	Informačné a komunikačné technológie (IKT)	Obchod, administratíva a právo	Prírodné vedy, matematika a štatistika	Spoločenské vedy, žurnalistika a informačné vedy	Technika, výroba a stavebníctvo	Umenie a humanitné vedy	Vzdelávanie a výchova	Zdravotná a sociálna starostlivosť, starostlivosť o priaznivé životné podmienky	Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo a veterinárstvo
2001	12	59	33	56	81	101	25	43	9
2002	12	109	43	63	90	116	161	68	11
2003	25	429	41	136	102	138	435	81	7
2004	31	968	62	234	147	158	820	101	17
2005	40	1 828	77	338	193	169	963	120	35
2006	77	2 381	106	418	246	175	959	154	32
2007	100	2 800	128	494	310	208	1 063	184	36
2008	152	3 168	133	503	391	237	1 220	192	48
2009	185	3 569	158	744	407	281	1 364	231	56
2010	197	3 529	174	936	448	296	1 569	228	52
2011	196	3 217	166	998	481	287	1 043	277	63
2012	183	2 497	143	921	453	263	476	277	61
2013	179	1 839	136	807	405	272	256	292	60
2014	181	1 160	124	668	424	256	188	287	65
2015	167	811	113	608	430	245	143	302	65
2016	178	764	121	553	431	240	132	321	83
2017	193	762	143	489	431	229	141	307	73
2018	182	743	135	464	424	201	124	293	84
2019	178	709	122	429	383	194	140	304	59

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách.

Zaujímavosťou je, že v rokoch 2006 až 2009 nadpolovičná väčšina Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR dištančnou alebo kombinovanou formou, bola evidovaná v študijných odboroch z oblasti obchodu, administratívy a práva (2006: 52,35 %, 2007: 52,60 %, 2008: 52,42 % a 2009: 51,02 %). Počas celého sledovaného obdobia boli najnižšie početnosti slovenských študentov na vysokých školách v ČR študujúcich dištančnou alebo kombinovanou formou evidované v rámci odborov zo skupiny poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybárstvo a veterinárstvo (2019: 2,34 %).

Zatiaľ, čo v roku 2001 bol podiel slovenských študentov na celkovom počte študentov verejných a súkromných vysokých škôl v ČR iba na úrovni 2,53 %, v roku 2019 bol ich podiel na úrovni 7,30 %, pričom v porovnaní so situáciou v roku 2018 bol zaznamenaný mierny medziročný pokles ich podielu (-0,04 percentuálneho bodu). Možno konštatovať, že aj napriek poklesu absolútnej početnosti slovenských študentov na vysokých školách v ČR si vývoj ich podielu na celkovom počte študentov v ČR zachováva rastúci trend. Príčinu daného javu pritom môžeme hľadať (rovnako ako v prípade SR) v nepriaznivom vývoji demografickej situácie, resp. v odchode českých študentov za vzdelaním do zahraničia.

Graf 5 Podiel slovenských študentov na celkovom počte študentov vysokých škôl v ČR

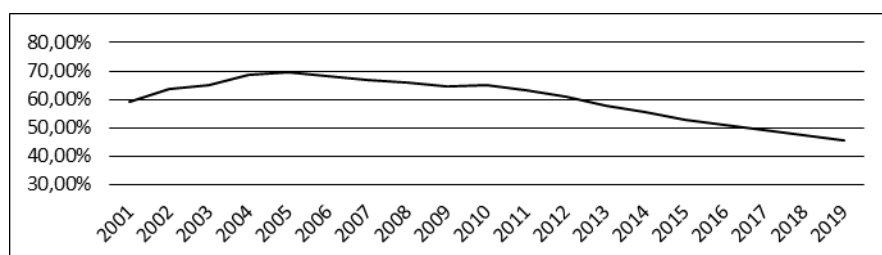

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Ak sa pozrieme na podiel slovenských študentov na celkovom počte zahraničných študentov, ktorí študujú na vysokých školách v ČR, tak situácia je diametrálne odlišná. Zatiaľ čo v roku 2001 bol podiel Slovákov na celkovom počte zahraničných študentov v ČR na úrovni 59,20 %, v roku 2019 bol tento podiel už iba 45,44 %. Najvyšší podiel Slovákov na počte zahraničných študentov bol pritom zaznamenaný v roku 2005 (69,35 %), pričom tento ukazovateľ je od roku 2013 v stabilne klesajúcom trende. V roku 2017 podiel Slovákov na celkovom počte

zahraničných študentov na vysokých školách v ČR klesol pod úroveň päťdesiatich percent. V roku 2019 bol medziročný pokles podielu Slovákov na celkovom počte zahraničných študentov v ČR na úrovni -2,17 percentuálneho bodu. Pod uvedené poklesy sa podpísali výraznejšie nárasty zahraničných študentov z iných štátov. Napríklad, zatiaľ čo v prípade slovenských študentov sa ich počet od roku 2001 zvýšil približne trojnásobne, u študentov z Ruskej federácie (druhá najpočetnejšia skupina zahraničných študentov v roku 2019: 6 221 študentov, 2,15 % z celkového počtu zahraničných študentov) bol nárast v uvedenom období viac ako 24-násobný, u študentov z Ukrajiny išlo o viac ako 11-násobný nárast (v roku 2019 spolu 3 622 študentov, 1,25 % z celkového počtu zahraničných študentov) a u študentov z Kazachstanu bol nárast v uvedenom období dokonca takmer na úrovni 54-násobku (v roku 2019 to bolo 1 934 študentov, 0,68 % zo zahraničných). Výraznejšie počty okrem toho dosahovali aj zahraniční študenti z Indickej republiky (2019: 925, 0,33 %, nárast od roku 2001 presiahol 22,5-násobok) a študenti z Nemeckej spolkovej republiky (2019: 790, 0,30 %, nárast od roku 2001 na úrovni 9-násobku).

Graf 6 Podiel slovenských študentov na celkovom počte zahraničných študentov na vysokých školách v ČR

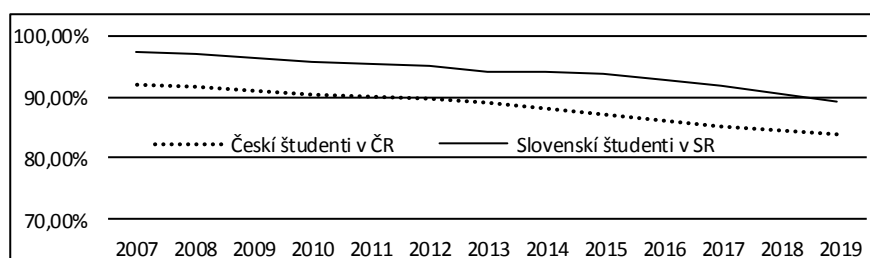

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Pre porovnanie, najpočetnejšou skupinou cudzincov študujúcou na slovenských verejných a súkromných vysokých školách boli Ukrajinci, ich podiel na celkovom počte zahraničných študentov v roku 2019 predstavoval 28,18 %. Druhou najpočetnejšou skupinou boli Česi (22,53 % z celkového počtu zahraničných študentov), za ktorými s výrazným odstupom nasledovali Srbi (6,14 %), Nemci (5,19 %) a Maďari (5,25 %). Ukrajinskí študenti mali pritom dominantné postavenie iba v prípade denného štúdia, kde ich podiel predstavoval viac ako tretinu všetkých

zahraničných vysokoškolských študentov na Slovensku v dennej forme štúdia. V externom štúdiu bol ich podiel na úrovni 2,81 %, pričom dominantné postavenie v tejto kategórii mali práve študenti z ČR (63,42 % všetkých zahraničných študentov študujúcich na slovenských verejných a súkromných vysokých školách v externej forme).

Graf 7 Vývoj podielu českých študentov na vysokých školách v ČR a slovenských študentov na vysokých školách v SR

Zdroj údajov: MŠMT ČR; CVTI SR; vlastné výpočty; údaje za slovenských študentov študujúcich na českých verejných a súkromných vysokých školách vo všetkých formách štúdia.

Podiel zahraničných študentov na vysokých školách v ČR má dlhodobý rastúci trend. Zatiaľ, čo v roku 2007 bol podiel českých študentov na vysokých školách v ČR na úrovni 92,14 %, v roku 2019 to bolo už iba 83,93 %, teda podiel zahraničných študentov sa za uvedené obdobie zvýšil o 8,21 percentuálneho bodu. Podobný trend je pritom badateľný aj v prípade slovenských vysokých škôl, kde v roku 2007 bol podiel slovenských študentov na úrovni 97,62 % a v roku 2019 už iba na úrovni 89,36 %. Podiel zahraničných študentov sa za uvedené obdobie zvýšil o 8,26 percentuálneho bodu.

Na verejných vysokých školách v ČR v roku 2019 študovalo 92,41 % všetkých Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR. Slovenskí študenti pritom počas celého sledovaného obdobia väčšinou študovali práve na verejných vysokých školách. Najnižšie zastúpenie na súkromných vysokých školách mali v roku 2001 (iba 1,41 % zo všetkých Slovákov študujúcich v ČR), pričom v rokoch 2005 až 2012 sa podiel Slovákov na súkromných vysokých školách zvýšil nad dvadsať percent. Od roku 2016 už ale nedosahuje ani úroveň desiatich percent.

Až 90,11 % Slovákov z celkového počtu slovenských študentov študujúcich v roku 2019 na verejných vysokých školách v ČR študovalo prezenčnou formou. Prezenčná forma štúdia bola počas celého sledovaného obdobia pre slovenských študentov na verejných vysokých školách v ČR preferovanou formou, pričom výraznejší záujem o dištančnú, resp. kombinovanú formu štúdia prejavovali Slováci na verejných vysokých školách v ČR v rokoch 2007 až 2011. V prípade súkromných škôl takmer počas celého sledovaného obdobia dominuje dištančná, resp. kombinovaná forma štúdia (s výnimkou rokov 2001 a 2015).

Tabuľka 6 Slovenskí študenti na vysokých školách v ČR podľa formy štúdia a typu vysokej školy*

Rok	Verejné			Súkromné		
	prezenčná forma	dištančná a kombinovaná forma	spolu	prezenčná forma	dištančná a kombinovaná forma	spolu
2001	91,57%	8,43%	98,59%	78,08%	21,92%	1,41%
2002	92,57%	7,43%	95,22%	36,23%	63,77%	4,78%
2003	91,51%	8,49%	88,36%	18,14%	81,86%	11,64%
2004	90,56%	9,44%	83,39%	12,49%	87,51%	16,61%
2005	89,56%	10,44%	79,72%	9,70%	90,30%	20,28%
2006	88,29%	11,71%	77,55%	10,84%	89,16%	22,45%
2007	87,30%	12,70%	75,41%	14,20%	85,80%	24,59%
2008	86,50%	13,50%	73,93%	16,30%	83,70%	26,07%
2009	86,27%	13,73%	71,36%	19,68%	80,32%	28,64%
2010	86,84%	13,16%	71,41%	21,53%	78,47%	28,59%
2011	87,26%	12,74%	74,18%	25,95%	74,05%	25,82%
2012	88,76%	11,24%	79,02%	32,24%	67,76%	20,98%
2013	89,34%	10,66%	83,23%	38,08%	61,92%	16,77%
2014	90,01%	9,99%	87,27%	43,44%	56,56%	12,73%
2015	89,90%	10,10%	89,97%	50,49%	49,51%	10,03%
2016	89,68%	10,32%	90,97%	48,46%	51,54%	9,03%
2017	89,07%	10,93%	91,54%	49,40%	50,60%	8,46%
2018	89,59%	10,41%	92,05%	47,73%	52,27%	7,95%
2019	90,11%	9,89%	92,41%	46,36%	53,64%	7,59%

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty.

*Percentuálne podiely za prezenčnú a dištančnú/kombinovanú formu štúdia sú počítané v rámci daného typu vysokej školy (verejné, resp. súkromné) v danom roku. Percentuálne podiely za celkové počty študentov (spolu) sú počítané z celkového počtu slovenských študentov na vysokých školách v ČR v danom roku.

V roku 2019 študovalo 53,64 % Slovákov na súkromných vysokých školách v ČR práve touto formou. Najvýraznejšie zastúpenie mali externí študenti na súkromných vysokých školách v roku 2005, kedy až 90,30 % slovenských študentov na súkromných vysokých školách v ČR študovalo dištančnou, resp. kombinovanou formou.

Pre úplnosť prinášame aj prehľad počtu slovenských študentov na desiatich vysokých školách, na ktorých bolo v roku 2019 ich zastúpenie najpočetnejšie. V prezenčnom štúdiu v počte slovenských študentov jednoznačne dominuje Vysoké učení technické v Brne (VTU v Brně), ktoré má v tomto smere dominantné postavenie od roku 2015. V roku 2019 na tejto vysokej škole študovala viac ako tretina (33,54 %) zo všetkých slovenských vysokoškolských študentov na niektorej z vysokých škôl v ČR prezenčnou formou.

Druhou vysokou školou s najvyšším zastúpením slovenských študentov je Univerzita Karlova v Prahe (UK v Praze), kde bolo v roku 2019 33,06 % zo všetkých Slovákov študujúcich prezenčnou formou. UK v Prahe pritom v období rokov 2001 až 2014 mala prvú priečku, v počte prezenčných študentov zo Slovenska. Na Ostravskej univerzite (OU Ostrava), ktorá mala v roku 2019 desiaty najvyšší počet prezenčných študentov zo Slovenska, študovalo v danom roku iba 3,32 % zo všetkých Slovákov študujúcich na vysokej škole v ČR prezenčnou formou. Absolútne početnosti sú prezentované v *tabuľke 7*.

Tabuľka 7 Slovenskí študenti na vysokých školách v ČR v prezenčnej forme štúdia na vysokých školách s najvýraznejším zastúpením

Rok	VUT v Brně	UK v Praze	UP v Olomouci	VŠE v Praze	ČVUT v Praze	MENDELU v Brně	VŠB-TU Ostrava	VFU Brno	UTB ve Zlíně	OU Ostrava
2001	508	2 956	892	1 295	465	170	226	252	180	65
2002	701	3 900	1 022	1 735	815	228	340	256	254	76
2003	807	4 299	1 102	1 739	974	244	484	297	334	98
2004	1 460	5 087	1 213	2 153	1 138	344	834	371	520	152
2005	2 003	5 599	1 323	2 387	1 347	402	1 022	413	660	180
2006	2 251	5 766	1 382	2 516	1 385	438	1 205	496	709	182
2007	2 705	5 608	1 360	2 772	1 416	486	1 282	549	813	178
2008	3 106	5 562	1 282	3 022	1 331	508	1 294	586	904	228
2009	3 382	5 546	1 329	3 225	1 308	559	1 431	667	964	241
2010	3 849	5 609	1 392	3 406	1 531	675	1 535	713	953	292
2011	4 086	5 496	1 430	3 410	1 594	919	1 527	762	941	382
2012	4 659	5 405	1 539	3 316	1 694	1 282	1 507	768	970	438
2013	5 147	5 622	1 720	3 054	1 652	1 598	1 514	732	1 022	520
2014	5 464	5 786	1 868	2 854	1 772	1 767	1 394	737	1 052	556
2015	5 872	5 798	2 109	2 688	1 858	1 879	1 240	810	970	620
2016	6 114	6 092	2 230	2 618	1 948	1 845	1 146	804	863	672
2017	5 973	5 766	2 280	2 491	1 895	1 728	1 094	860	890	622
2018	6 018	5 945	2 459	2 342	1 931	1 671	996	896	880	624
2019	6 079	5 992	2 596	2 319	1 904	1 588	980	906	864	602

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; Názvy vysokých škôl, ktorých súčasťou sú aj názvy miest, v ktorých dané školy sídlia, uvádzame v originálnom českom prepise.

Najviac slovenských vysokoškolských študentov v ČR študujúcich dištančnou alebo kombinovanou formou, bolo v roku 2019 evidovaných na Univerzite Karlovej v Prahe (UK v Praze: 28,28 % z celkového počtu Slovákov na vysokých školách v ČR v dištančnej, resp. kombinovanej forme). Táto vysoká škola mala najvyšší počet študentov zo Slovenska v tejto forme štúdia počas celého sledovaného obdobia. Vysoká škola s druhým najvyšším počtom externých študentov zo Slovenska bola Masarykova univerzita (MU). V roku 2019 na nej študovala približne štvrtina všetkých Slovákov študujúcich v ČR dištančnou alebo kombinovanou formou. Podrobný prehľad vysokých škôl s najvyšším zastúpením slovenských študentov v dištančnej a kombinovanej forme je prezentovaný v tabuľke 8.

Tabuľka 8 Slovenskí študenti na vysokých školách v ČR v dištančnej a kombinovanej forme štúdia na vysokých školách s najvýraznejším zastúpením

Rok	UK v Praze	MU	UTB ve Zlíně	VUT v Brně	VŠB-TU Ostrava	UP v Olomouci	VŠ mezinár. a veř. vztahů	SU v Opavě	ČZU v Praze	ČVUT v Praze
2001	263	110	12	44	44	120	0	42	6	34
2002	304	156	16	44	54	150	0	44	16	42
2003	352	203	25	46	76	288	0	46	18	58
2004	442	288	78	60	129	446	0	54	28	102
2005	526	386	164	114	128	582	0	42	50	119
2006	622	541	172	124	187	675	3	62	84	126
2007	764	672	140	154	247	719	7	70	104	127
2008	831	758	186	207	278	678	12	128	148	173
2009	956	890	190	223	308	612	230	184	146	191
2010	965	1 047	268	270	328	470	367	156	140	198
2011	1 010	1 000	318	301	420	368	454	160	164	196
2012	938	948	302	302	384	258	474	148	144	167
2013	938	918	292	325	303	222	457	176	134	151
2014	933	826	258	341	292	187	389	178	114	162
2015	895	864	254	363	314	209	343	180	132	154
2016	900	852	326	369	344	232	304	180	142	152
2017	898	806	394	341	366	256	261	212	142	155
2018	790	692	359	381	326	246	263	186	157	155
2019	712	640	370	342	306	260	235	176	160	148

Zdroj údajov: MŠMT ČR; vlastné výpočty; Názvy vysokých škôl, ktorých súčasťou sú aj názvy miest, v ktorých dané vysoké školy sídlia, uvádzame v originálnom českom prepise.

Záver

Ako sme ilustrovali v tomto príspevku, aj napriek relatívne vysokým absolútnym početnostiam slovenských študentov na vysokých školách v ČR nemôžeme tento odchod za štúdiom do zahraničia považovať za primárny dôvod klesajúceho trendu počtu študentov na slovenských vysokých školách. Dôvody tohto negatívneho javu je potrebné hľadať skôr v negatívnom vývoji demografickej situácie, pričom

odchod za štúdiom do zahraničia predstavuje jeden z ďalších momentov, ktoré v synergickom pôsobení s demografickým vývojom prispievajú k danému negatívnemu trendu. Ide pritom o javy, ktorým je dosť ťažké predchádzať a je aj dosť otáznne, či by akékoľvek reštriktívne opatrenia zamerané na zníženie atraktívnosti a dostupnosti odchodu študentov do zahraničia mali pozitívne výsledky, pričom je nutné sa skôr zamerať na zvyšovanie využitia potenciálu Slovákov so vzdelaním zo zahraničia. Ide predovšetkým o potencionálne možnosti transferu v zahraničí nadobudnutých poznatkov a skúseností do nášho prostredia. Aby však tento transfer bol zabezpečený v čo najvyššej efektívnosti, tak musia byť vytvorené vyhovujúce pracovné podmienky pre absolventov (nielen) zahraničných vysokých škôl a univerzít. Na príklade Slovákov študujúcich na vysokých školách v ČR je zrejme, že vo väčšine prípadov môžeme predpokladať, že takto nadobudnuté vzdelanie sa bude vyznačovať aj kvalitou, a teda aj potenciálnym vysokým prínosom pre spoločnosť, pretože väčšina týchto študentov študuje na prestížnejších univerzitách a v žiadaných odboroch. Zároveň je potrebné hľadať motivačné schémy, ktoré zvýšia príťažlivosť aj vzdelávania v domácich podmienkach a to neustálym zvyšovaním kvality vzdelávacieho procesu, a tým aj zvyšovaním uplatniteľnosti na trhu práce. Jedine neustálou reflexiou neprestajne sa vyvíjajúcich trendov v oblasti nových poznatkov, ako aj dynamicky sa vyvíjajúceho trhu práce získame kvalitných absolventov, ktorí budú nachádzať uplatnenie vo svojom odbore, čím sa maximalizuje efektívnosť vynaložených zdrojov na vzdelanie, bez ohľadu na to, kde bolo nadobudnuté.

Veríme, že tento príspevok bude prínosom k zmapovaniu vysokoškolskej mobility slovenských študentov a do budúcnosti prispeje k podrobnejšej analýze tejto, určite nie bezvýznamnej problematiky. Zároveň chce byť príspevkom, hoc okrajovým, v súčasnosti aktuálnej problematike epidemiologických opatrení, ktoré sú z väčšej časti riešené na národných úrovniach, pričom nie vždy musia dôsledne reflektovať (nielen vzdelávacie) potreby svojich občanov v rámci schengenského priestoru. Otvára sa tu priestor pre reálnu implementáciu nových vzdelávacích postupov, ako aj zvyšovania kvality prostriedkov validácie nadobudnutých vedomostí, z čoho v konečnom dôsledku môžu profitovať nielen vzdelávaní, ale aj vzdelávacie inštitúcie (vysoké školy).

Literatúra

Výročné správy o stave vysokých škôl za roky 2003 až 2018 (dostupné na webe MŠVVaŠ SR)

Štatistické ročenky školstva za roky 2001 až 2019 (dostupné online na webe CVTI SR)

Education at a Glance 2019 (dostupné online na: <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>).

Dátové zdroje

Databázy CVTI SR

MŠMT ČR Statistika výkonových ukazatelů veřejných a soukromých vysokých škol ČR

Demografická štatistika ŠÚ SR

Mgr. František Blanár
CVTI SR, oddelenie vysokých škôl
frantisek.blanar@cvtisr.sk

Uplatnenie vysokoškolských absolventov na trhu práce

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá uplatnením vysokoškolských absolventov na trhu práce. Cieľom predkladaných analýz je oboznámiť v stručnej podobe čitateľov so situáciou absolventov slovenských vysokých škôl po ukončení štúdia. Údaje boli čerpané z priebežnej správy prieskumu Absolvent vysokej školy. Prieskum realizovalo Centrum vedecko-technických informácií SR. V článku budeme prezentovať informácie o spôsobe nájdenia práce, dôležitosti vyštudovaného odboru, uplatnenia absolventov na základe sektora, oblasti pôsobenia zamestnávateľa a veľkosti spoločnosti. Dáta boli spracované a analyzované pomocou štatistického programu IBM SPSS Statistics.

Kľúčové slová

Absolvent, uplatnenie, vysoká škola, trh práce.

Abstract

The article deals with the employment of university graduates in the labor market. The aim of the presented analyzes is to acquaint readers in a brief form about the situation of graduates of Slovak universities after graduation. The data were drawn from the interim report of the survey "University graduate". The survey was carried out by the Center for Scientific and Technical Information of the Slovak Republic. In the article, we will present information on how to find a job, the importance of the field of study, the employment of graduates based on the sector, the area of activity of the employer and the size of the company. The data were processed and analyzed using IBM SPSS Statistics.

Key words

Graduate, employment, university, labor market.

Úvod

Hlavným podkladom pre skoncipovanie tohto príspevku boli zistenia z projektu *Absolvent vysokej školy*. Prieskum *Absolvent vysokej školy* realizovalo Centrum vedecko-technických informácií SR s cieľom sledovať uplatnenie absolventov na trhu práce po ukončení štúdia. Výskumný súbor tvorili denní aj externí absolventi prvého, druhého a tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania s ukončeným štúdiom v rokoch 2014 a 2018. Zber údajov prebiehal od decembra 2019 do februára 2020. Po vyčistení databázy bolo použitých 4 664 dotazníkov pre ďalšie analýzy.

V príspevku budeme prezentovať vybrané údaje o uplatnení absolventov na trhu práce. Príspevok si nekladie za cieľ vyčerpávajúco analyzovať uplatnenie absolventov vysokých škôl, pretože táto téma je podrobnejšie spracovaná v priebežnej správe z prieskumu. Zameriame pozornosť na spôsoby, akými si absolventi našli prácu, prínos vlastného vyštudovaného odboru pre nájdenie práce a celkové pôsobenie na trhu práce (sektor, oblasť a veľkosť spoločnosti).

Téma uplatniteľnosti absolventov sa stále častejšie dostáva do politických, verejných, ale aj vedeckých diskusií, keďže je hlavným zrkadlom vzdelávacieho systému ako celku.

Pod pojmom absolvent môžeme rozumieť „*občana mladšieho ako 26 rokov, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemal pravidelne platené zamestnanie*“ (zákon č. 5/2004 Z. z.). V našom ponímaní budeme slovom absolvent označovať všetkých respondentov, ktorí sa zapojili do prieskumu, bez ohľadu na to, či ukončili štúdium pred jedným alebo piatimi rokmi.

Je spoločensky očakávané, že absolventi vysokej školy sa po ukončení štúdia zaradia do pracovného procesu, budú pripravení úspešne plniť pracovné úlohy a povinnosti. Pre vykonávanie povolania sú potrebné zručnosti nadobudnuté počas vzdelávania. Zručnosť v profesijnom kontexte môžeme definovať aj ako zbehosť v intelektuálnej činnosti. Podstata zručnosti spočíva v správnom, čo najrýchlejšom a s čo najmenšou námahou vykonávať určitú činnosť na základe osvojených vedomostí a praktických činností. Zručnosti môžeme rozdeliť na „mäkké“ a „tvrdé“ (tzv. *soft a hard skills*). Pojem mäkké zručnosti zahŕňa napríklad schopnosť komunikovať, prezentovať, rozdeliť si svoj čas, tímovo spolupracovať, viesť ľudí, riešiť problémy a konflikty. Pojem tvrdé zručnosti zahŕňa odbornosť, kvalifikáciu človeka (napríklad jazykové, počítačové zručnosti, znalosť metodológie, postupov

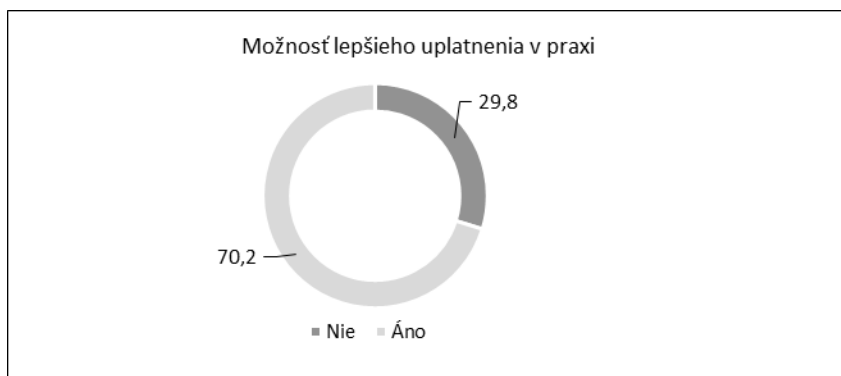
a pod.). Mnohé z týchto zručností si študent osvojí už počas štúdia, ale nie všetky musia byť na dostatočnej úrovni alebo vyhovovať budúcemu zamestnávateľovi (Kalousková, Vojtech, 2008).

V súčasnosti je na trhu práce zjavná výrazná ekonomická expanzia a odchod najsilnejších populačných ročníkov z trhu práce. Zrejmým dôsledkom tejto situácie je nedostatok pracovných síl v určitých oblastiach. Aktuálna situácia na trhu práce viac motivuje zamestnávateľov zamestnávať aj znevýhodnené skupiny uchádzačov (okrem iných aj absolventov vysokej školy). Pod pojmom trh práce sa najčastejšie chápe trh, v ktorom sa obchoduje s prácou ako s výrobným faktorom. Tento trh sa riadi zákonmi, ktoré platia aj na ostatných trhoch, ale je aj výrazne ovplyvňovaný mnohými vonkajšími zásahmi (napr. štát, odbory). Prácu vykonávajú ľudia, sú nositeľmi schopnosti pracovať. Práca je cieľavedomá činnosť vynakladaná pri tvorbe statkov a služieb. Dopyt po práci je určovaný zamestnávateľmi (firmami). Ponuka práce závisí od ochoty ľudí pracovať za určitú mzdu (Kuchař, 2007). Bežne je práca vnímaná ako nutná námaha, ako uspokojivý výkon či ako dobrovoľná tvorba. Z ekonomického hľadiska sa pod pojmom práca rozumie cieľavedomá činnosť človeka zameraná na tvorbu materiálnych i nemateriálnych statkov a služieb, ktoré uspokojujú jeho potreby. Môže ísť pritom o fyzickú (telesnú) alebo duševnú prácu, kvalifikovanú alebo nekvalifikovanú prácu (Šlosár, 2005).

Interpretácia zistení

Skôr ako pristúpime k analýzam pôsobenia absolventov na trhu práce, v krátkosti popíšeme primárnu motiváciu absolventov študovať na vysokej škole. Nie je žiadnym tajomstvom, že väčšina študentov uvažuje o štúdiu na vysokej škole pragmaticky, teda, aký úžitok bude plynúť z takéhoto štúdia. Zistilo sa, že jedným z najsilnejších motivačných faktorov pre štúdium na vysokej škole bolo *lepšie uplatnenie v praxi (graf 1)*. Toto zistenie nasvedčuje, že budúci vysokoškolskí študenti si uvedomujú potrebu vysokoškolského vzdelania pre svoje budúce uplatnenie. Potvrďuje to aj súčasný trend, že ľudia s vysokoškolským vzdelaním patria na trhu práce k najžiadanejším zamestnancom. Bude preto zaujímavé sledovať v akých odvetviach, ako veľkých spoločnostiach a v akých sektoroch pôsobia vysokoškolskí absolventi.

Graf 1 Motivácia k štúdiu na vysokej škole

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020; Vlastné výpočty.

Pôsobenie absolventov na trhu práce

V ďalšej časti zameriame pozornosť na zmapovanie cesty absolventa po ukončení štúdia. Teda od samotného hľadania vhodného zamestnania, cez uplatnenie vyštudovaného odboru v praxi až po umiestnenie absolventa na trhu práce.

Spôsob nájdenia zamestnania

Snaha o uplatnenie sa začína hľadaním vhodného zamestnania adekvátnymi prostriedkami, *tabuľka 1* zobrazuje spôsoby nájdenia zamestnania absolventmi (od najviac po najmenej frekventované). Podľa údajov si najviac vysokoškolských absolventov našlo zamestnanie vďaka komerčnej internetovej inzercii (24,1 %). Ďalšími dôležitými spôsobmi boli kontaktovanie zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy (20,9 %) a osobné kontakty (rodina, priatelia, známy) (19,5 %). Medzi najmenej frekventované spôsoby nájdenia práce patrili inzercia v novinách (0,1 %), veľtrhy s prácou (0,3 %), služby úradu práce (1,0 %) a súkromnej personálnej agentúry (1,2 %).

Tabuľka 1 Spôsoby nájdenia zamestnania

	%
Cez komerčnú internetovú pracovnú inzerciu (napr. Profesia)	24,1
Kontaktoval som zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy	20,9
Cez rodinu, priateľov, známych	19,5
Oslovil ma zamestnávateľ	13,3
Cez predchádzajúcu pracovnú skúsenosť (u zamestnávateľa som už stážoval, brigádoval a pod.)	8,0
Začal som podnikat'	3,5
Cez sociálne siete (napr. LinkedIn)	3,1
Cez nekomerčnú internetovú pracovnú inzerciu (napr. ISTEP.sk)	1,9
Cez služby vysokej školy	1,6
Iné	1,5
Cez súkromnú personálnu agentúru	1,2
Cez úrad práce	1,0
Cez veľtrh práce (a podobné akcie)	0,3
Cez inzerciu v novinách	0,1
Spolu	100,0

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020; Vlastné výpočty.

Podobné výsledky boli zaznamenané aj podľa pohlavia. Najčastejším spôsobom nájdenia práce bola komerčná internetová inzercia, uviedlo to 25,3 % žien a 22,2 % mužov. Nasledovalo kontaktovanie zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy (21,5 % žien a 20,4 % mužov) a osobné kontakty (19,9 % žien a 19,1 % mužov).

Boli zaznamenané rozdiely v spôsobe nájdenia práce a formou štúdia ($\chi^2 = 54,835$; $p < 0,001$). Zatiaľ čo absolventi dennej formy štúdia si najčastejšie našli zamestnanie pomocou komerčnej internetovej inzercie (26,2 %), kontaktovaniu zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy (19,5 %) a osobnými kontaktmi (18,6 %), tak absolventi externého štúdia sa najviac pri nájdení práce spoliehali na kontaktovanie zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy. Takýmto spôsobom si našlo prácu 27,6 % externistov. Nasledovali osobné kontakty (23,2 %) a oslovenie uchádzača zamestnávateľom (16,4 %).

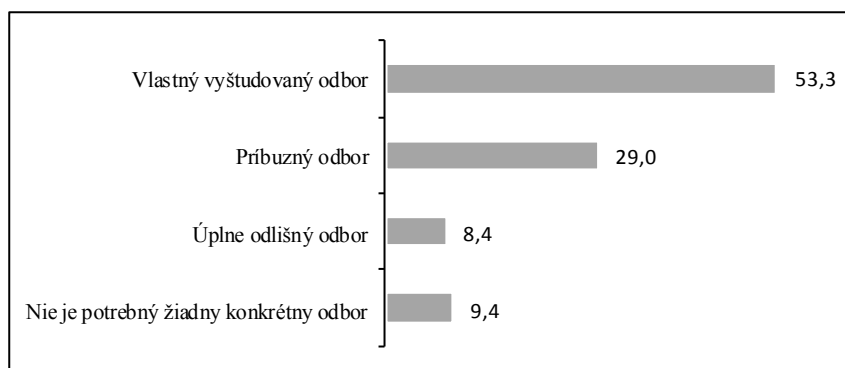
Preferovaným spôsobom nájdenia práce absolventov verejných vysokých škôl bolo využitie komerčnej internetovej inzercie (25,1 %), oproti absolventom súkromných (14,2 %) a štátnych (13,8 %) vysokých škôl. Absolventi súkromných

vysokých škôl si najčastejšie našli prácu prostredníctvom osobných kontaktov (26,2 %) oproti absolventom verejných (18,8 %) a štátnych (24,1 %) vysokých škôl. Absolventi štátnych vysokých škôl najviac využívali pri nájdení práce kontaktovanie zamestnávateľa z vlastnej iniciatívy (29,3 %), oproti absolventom verejných (20,5 %) a súkromných (25,8 %) vysokých škôl.

Dôležitosť vyštudovaného odboru pre zamestnanie

Bude nás zaujímať, či sa absolventi vysokých škôl uplatnili na trhu práce vo svojom vyštudovanom odbore, v prieskume bola respondentom položená otázka *Aký odbor štúdia je podľa Vás najvhodnejší pre Vaše zamestnanie?* Výsledky naznačujú, že viac ako polovica (53,3 %) absolventov vykonáva prácu, pre ktorú je potrebný vlastný vyštudovaný odbor. Skoro tretina (29,0 %) absolventov pracuje v oblasti, ktorá si vyžaduje príbuzný odbor. Relatívne málo absolventov sa zamestnalo v oblasti, kde sa vyžaduje úplne odlišný odbor (8,4 %), resp. nie je potrebný žiadny konkrétny odbor (9,4 %). Možno konštatovať, že 17,8 % respondentov sa neuplatnilo po ukončení štúdia na trhu práce vo svojom vyštudovanom odbore. Naopak, vcelku vysoký podiel respondentov (53,3 %) využíva vo svojej práci vyštudovaný odbor. Pri ďalších analýzach nás bude primárne zaujímať, ktoré skupiny odborov sa na trhu práce uplatnili najlepšie a najhoršie z pohľadu vykonávania práce vo vyštudovanom odbore.

Graf 2 Dôležitosť vyštudovaného odboru pre zamestnanie

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020.

Najviac absolventov z odboru zdravotníctva (87,8 %) uvádzalo, že pre ich zamestnanie je najvhodnejší vlastný vyštudovaný odbor. Vo svojom odbore sa ďalej uplatnili absolventi poľnohospodárstva (60,7 %) a technických odborov (56,9 %). Príbuzný odbor bol vhodný najčastejšie pre absolventov prírodných vied (32,7 %), technických vied (32,5 %) a spoločenských vied (30,3 %). Úplne odlišný ako vyštudovaný odbor pre aktuálne zamestnanie bol potrebný predovšetkým pre absolventov vojenských a bezpečnostných vied (14,5 %), prírodných vied (14,4 %) a poľnohospodárstva (14,3 %). Relatívne vysoký podiel absolventov spoločenských vied (12,3 %) a prírodných vied (12,0 %) uviedol, že pre ich súčasné zamestnanie nepotrebuje žiadny konkrétny odbor.

Z pohľadu vysokých škôl sa najviac absolventov štátnych vysokých škôl (75,9 %) vyjadrilo, že pre ich zamestnanie je potrebný vlastný vyštudovaný odbor, oproti absolventom verejných (53,1 %) a súkromných (49,4 %) vysokých škôl. Naopak, úplne odlišný odbor bol najvhodnejší pre zamestnanie absolventov súkromných vysokých škôl (12,1 %), oproti absolventom verejných (8,1 %) a štátnych (8,6 %) vysokých škôl.

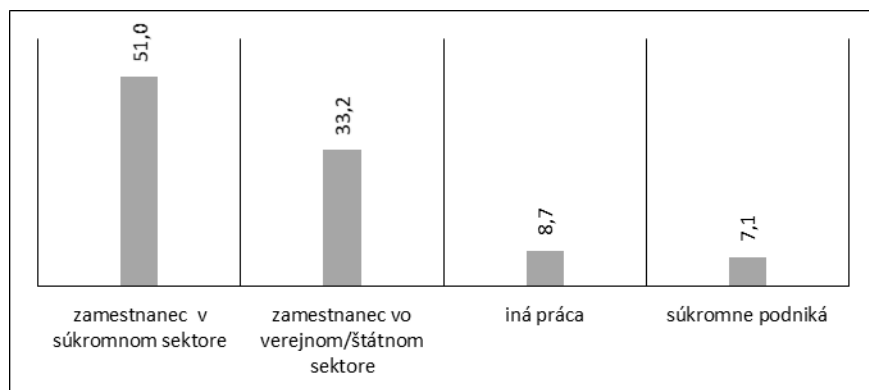
Menšie rozdiely v dôležitosti vyštudovaného odboru pre uplatnenie na trhu práce boli pozorované aj na základe roku ukončenia štúdia. Viac absolventov z roku 2018 (55,7 %) považovalo vlastný vyštudovaný odbor na najvhodnejší pre svoje zamestnanie než absolventi z roku 2014 (51,2 %). Úplne odlišný odbor by bol vhodný pre zamestnanie absolventov končiacich v roku 2014 (9,9 %) než absolventov končiacich v roku 2018 (6,7 %).

Uplatnenie absolventov podľa sektora

Najskôr sa budeme zaoberať všeobecnejším delením uplatnenia absolventov vzhľadom na pôsobenie vo verejnom/štátnom, súkromnom sektore alebo v podnikaní. Najvyšší podiel absolventov disponuje prácou v súkromnom sektore (51,0 %). Nasleduje práca vo verejnom/štátnom sektore (33,2 %), iná práca¹ (8,7 %) a podnikanie (7,1 %).

¹ Respondenti na materskej/rodičovskej dovolenke, pracujúci na dohodu, brigádnici a pod.

Graf 3 Vykonávaná práca podľa sektora

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020.

Boli zaznamenané rozdiely medzi pohlavím a uplatnením v zamestnaní podľa sektoru (Chí-kvadrát = 87,448; $p < 0,001$). Práca vo verejnom/štátnom sektore bola častejšie zastúpená ženami (39,5 %) než mužmi (24,9 %). Naopak, práca v súkromnom sektore bola typická skôr pre mužov (56,3 %) než ženy (47,2 %), rovnako podnikalo viac mužov (9,1 %) ako žien (5,3 %).

Podľa formy štúdia, bolo v súkromnom sektore zamestnaných viac denných absolventov (53,4 %) oproti externým absolventom (41,1 %). Vo verejnom/štátnom sektore pôsobilo viac externistov (47,2 %) ako denných absolventov (29,8 %).

Podľa študijných odborov bolo zamestnaných vo verejnom/štátnom sektore najviac absolventov spomedzi zdravotníctva (51,1 %), vojenských a bezpečnostných vied a náuk (46,6 %) a spoločenských vied (40,1 %). Zamestnaním v súkromnom sektore skôr disponovali absolventi technických vied (64,1 %), poľnohospodárstva (48,2 %) a prírodných vied (48,1 %).

Uplatnenie absolventov podľa oblasti pôsobenia organizácie

V tejto časti upriamime pozornosť na konkrétne oblasti pôsobenia absolventov na trhu práce. V záujme prehľadnejšej prezentácie údajov, boli jednotlivé ekonomické činnosti kategorizované do širších oblastí (*pozri tabuľku 2*). Absolventi vysokých škôl po ukončení štúdia v najväčšej miere pôsobili vo verejnej správe (obrana, sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc), uviedla to takmer tretina opýtaných (32,0 %). Medzi ďalšie často zastúpené oblasti patrili priemyselná výroba (ťažba a dobývanie) (14,2 %), informácie a komunikácia (11,8 %), odborné a vedecké činnosti (administratívne a podporné činnosti) (10,6 %). Najmenej rozšírenými oblasťami boli práca s nehnuteľnosťami (0,5 %) a poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (2,5 %).

Tabuľka 2 Oblasť pôsobenia organizácie

	%
Verejná správa, obrana; povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc	32,0
Priemyselná výroba; ťažba a dobývanie	14,2
Informácie a komunikácie	11,8
Odborné vedecké a technické činnosti; administratívne a podporné činnosti	10,6
Finančné a poisťovacie činnosti	8,0
Ostatné činnosti	8,0
Veľkoobchod a maloobchod; doprava a skladovanie; ubytovanie a stravovacie služby	6,8
Stavebníctvo	5,8
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2,5
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,5
Spolu	100,0

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020.

Pri analýze sme predpokladali, že uplatnenie absolventov na trhu práce môže byť diferencované podľa pohlavia, tento predpoklad sa potvrdil. Boli zistené rozdiely medzi pohlavím a uplatnením absolventov v konkrétnej oblasti pôsobenia zamestnávateľa (Chi-kvadrát = 301,972; $p < 0,001$). Muži sa skôr uplatnili v oblastiach

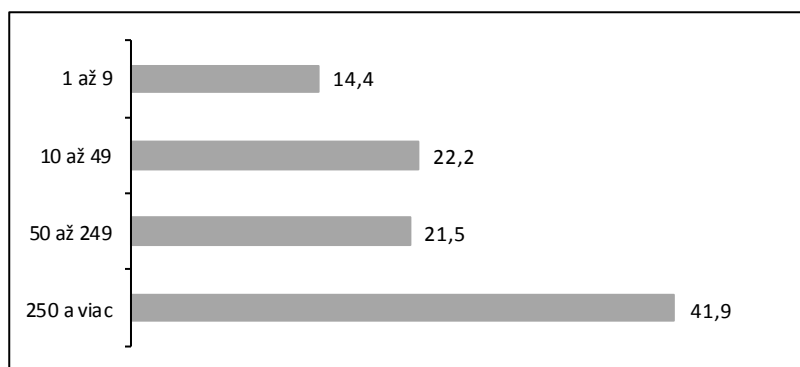
ako priemyselná výroba (20,5 %), informácie a komunikácie (17,9 %) a odborné vedecké a technické činnosti (12,4 %) oproti ženám (9,2 %, 6,9 % a 8,9 %). Ženy sa na trhu práce najviac uplatnili v oblasti verejnej správy (zdravotníctvo, vzdelávanie atď.) (42,6 %), oproti mužom (19,1 %). Vzťah medzi pohlavím a pôsobením absolventov v konkrétnej ekonomickej oblasti je štatisticky významný ($V = 0,315$; $p < 0,001$).

Podľa formy štúdia, absolventi externého štúdia pracovali častejšie vo verejnej správe (obrana, povinné sociálne zabezpečenie, atď.) (46,6 %) než denní absolventi (28,6 %). Absolventi dennej formy štúdia pôsobili vo väčšej miere v oblastiach ako informácie a komunikácie (13,2 %), či odborné vedecké a technické činnosti (11,5 %) oproti externistom (5,5 % resp. 6,3 %).

Uplatnenie absolventov podľa veľkosti spoločnosti

Pre lepšie pochopenie toho, kde sa absolventi po ukončení štúdia uplatnili, sme do analýz zahrnuli aj informácie o veľkosti spoločnosti, v ktorých absolventi pracujú. Ako znázorňuje *graf 4*, najviac absolventov (41,9 %) pôsobí vo veľkých spoločnostiach (250 a viac zamestnancov). Približne pätina absolventov (21,5 %) sa uplatnila v stredne veľkých a rovnako asi pätina (22,2 %) je zamestnaná v malých spoločnostiach. Najmenej vysokoškolských absolventov (14,4 %) bolo zamestnaných v mikropodnikoch (1 až 9 zamestnancov).

Graf 4 Uplatnenie absolventov podľa veľkosti spoločnosti

Zdroj: Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce, CVTI SR, 2020.

Podľa roku ukončenia štúdia na vysokej škole bolo zistené, že absolventi končiaci v roku 2014 disponujú najčastejšie zamestnaním vo veľkých spoločnostiach (44,0 %), rovnako odpovedalo menej absolventov končiacich v roku 2018 (39,6 %). V malých spoločnostiach sa uplatnila takmer štvrtina (24,2 %) absolventov z roku 2018 oproti pätine (20,5 %) absolventov z roku 2014.

Podľa typu vysokej školy sa zistilo, že absolventi štátnych vysokých škôl (63,8 %) boli najčastejšie zamestnaní vo veľkých spoločnostiach, oproti absolventom verejných (41,9 %) a súkromných (39,0 %) vysokých škôl. V stredných podnikoch sa uplatnilo najviac absolventov súkromných vysokých škôl (23,5 %) oproti absolventom verejných (21,5 %) a štátnych (15,5 %) vysokých škôl. V malých podnikoch pracovalo najviac absolventov verejných vysokých škôl (22,2 %) oproti absolventom súkromných (20,8 %) a štátnych (10,3 %) vysokých škôl.

Podľa skupín odborov sa vo veľkých spoločnostiach uplatnilo najviac absolventov vojenských a bezpečnostných vied (57,6 %), zdravotníctva (55,6 %) a prírodných vied (47,7 %). V mikropodnikoch a malých spoločnostiach pracoval najvyšší podiel absolventov vied a náuk o kultúre a umení (35,4 % a 29,2 %). V stredných spoločnostiach bolo zamestnaných najviac absolventov z odborov prírodných vied (23,7 %) a spoločenských vied (23,0 %).

Záver

Najviac používaným spôsobom nájdenia práce bolo využitie komerčnej internetovej inzercie (24,1 %). Medzi ďalšie frekventované spôsoby patrilo kontaktovanie zamestnávateľa samotným absolventom (20,9 %), osobné kontakty (19,5 %) a kontaktovanie uchádzača zamestnávateľom (13,3 %). Možno konštatovať, že pre absolventov bol vlastný vyštudovaný odbor dôležitý pre uplatnenie sa na trhu práce, keďže viac ako polovica (53,3 %) opýtaných využíva svoj odbor v súčasnej práci.

Viac ako polovica absolventov (51,0 %) sa po ukončení štúdia uplatnila v súkromnom sektore, asi tretina (33,2 %) pôsobí vo verejnom/štátnom sektore.

Najviac absolventov pôsobí vo verejnej správe (obrana, povinné sociálne zabezpečenie, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc) (32,0 %). Ďalšími frekventovanými oblasťami boli priemyselná výroba (ťažba a dobývanie) (14,2 %), infor-

mácie a komunikácie (11,8 %) a odborné vedecké a technické činnosti (administratívne a podporné činnosti) (10,6 %). V uvedených oblastiach pôsobia viac ako dve tretiny respondentov (68,6 %).

Väčšina absolventov sa uplatnila vo veľkých spoločnostiach (41,9 %), približne pätina z opýtaných pracovala v stredných (21,5 %) a malých (22,2 %) spoločnostiach.

Pozitívnym zistením bolo, že väčšina absolventov (82,3 %) sa po ukončení štúdia uplatnila na trhu práce vo svojom alebo príbuznom odbore. To je v rozpore so všeobecne zastávaným názorom ostatných rokov, že absolventi často pracujú mimo vyštudovaného odboru a na menej kvalifikovaných pozíciách. Z analýz ďalej vyplynulo, že absolventi našli uplatnenie skôr v súkromnom sektore a vo veľkých spoločnostiach.

Literatúra

FILČÁK, T. – BLANÁR, F. Uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce: Priebežná správa. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií SR, 2020. 62 s.

KALOUSKOVÁ, P. – VOJTĚCH, J. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol. Praha : NÚOV [online]. 2008 [cit. 2020-08-13]. Dostupné na internete:
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatele_souhrn.pdf.

KUCHAŘ, P. Trh práce. Praha : Karlova Univerzita, 2007, 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3

ŠLOSÁR, R. Výkladový slovník ekonomických pojmů. Mladé letá, 2005. 254 s. ISBN 80-08-03334-7

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti.

Mgr. Tomáš Filčák
Centrum vedecko-technických informácií SR
tomas.filcak@cvtisr.sk

Noví profesori

Prezidentka SR vymenovala 54 nových vysokoškolských profesorov
s účinnosťou od 14. júla 2020

Ing. Viliam BÁREK, CSc.
SPU v Nitre
záhradníctvo

doc. MUDr. Ivan BARTOŠOVIČ, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
ošetrovateľstvo

doc. MUDr. Mgr. Marian BARTKOVJAK, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
sociálna práca

doc. MUDr. Tibor BAŠKA, PhD.
UK v Bratislave
verejné zdravotníctvo

doc. Ing. Anton BELÁŇ, PhD.
STU v Bratislave
elektroenergetika

dr. habil. PaedDr. Kristián BENYOVSZKY, PhD.
UKF v Nitre
cudzí jazyky a kultúry

doc. PhDr. Anna BÉREŠOVÁ, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
sociálna práca

doc. Ing. Tomáš BRESTOVIČ, PhD.
TU v Košiciach
energetické stroje a zariadenia

doc. Ing. Milan ČERTÍK, PhD.
STU v Bratislave
biotechnológia

- doc. Ing. Anna DOLINAYOVÁ, PhD.
ŽU v Žiline
odvetvové a prierezové ekonomiky
- doc. dr. Mgr. Jaroslav ĎURKOVIČ
TU vo Zvolene
lesnícka fytológia
- doc. Ing. Alexander FEHÉR, PhD.
SPU v Nitre
environmentálny manažment
- doc. Mgr. Ivan FINTA, ArtD.
VŠMU v Bratislave
filmové umenie a multimédiá
- doc. Ing. Branislav GÁLIK, PhD.
SPU v Nitre
výživa
- doc. Ing. Dionýz GAŠPAROVSKÝ, PhD.
STU v Bratislave
elektroenergetika
- doc. Ing. Mária HAGAROVÁ, PhD.
TU v Košiciach
materiály
- doc. Ing. Michal HATALA, PhD.
TU v Košiciach
výrobné technológie
- doc. Ing. Juma HAYDARY, PhD.
STU v Bratislave
chemické inžinierstvo
- doc. Viktória HERENCSÁR, ArtD.
AU v Banskej Bystrici
hudobné umenie
- doc. Ing. Radovan HUDÁK, PhD.
TU v Košiciach
biomedicínske inžinierstvo
- doc. RNDr. Monika HURAIIOVÁ, PhD.
UK v Bratislave
petrológia

Noví profesori

doc. JUDr. Ing. Adrián JALČ, PhD.
TU v Trnave
trestné právo

doc. Ing. Ján JOBBÁGY, PhD.
SPU v Nitre
mechanizácia poľnohospodárskej a lesníckej výroby

doc. Ing. Ľuboš JURÍK, PhD.
SPU v Nitre
krajinárstvo

doc. PhDr. Dagmar KALÁTOVÁ, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
ošetrovatel'stvo

doc. Mgr. Júlia Kanovská HALAMOVÁ, PhD.
UK v Bratislave
sociálna psychológia a psychológia práce

doc. Ing. Zuzana KITTOVÁ, PhD.
EU v Bratislave
medzinárodné podnikanie

doc. JUDr. Jaroslav KLÁTIK, PhD.
UMB v Banskej Bystrici
trestné právo

doc. MVDr. Alica KOČIŠOVÁ, PhD.
UVLF v Košiciach
infekčné a parazitárne choroby zvierat

doc. RNDr. Jaromír KOLEJKA, CSc.
UKF v Nitre
ochrana a využívanie krajiny

doc. Ing. Veronika KOTRADYOVÁ, PhD.
STU v Bratislave
dizajn

doc. RNDr. Stanislav KRAJČI, PhD.
UPJŠ v Košiciach
informatika

doc. Ing. Martin KRAJČOVIČ, PhD.
ŽU v Žiline
priemyselné inžinierstvo

- doc. RNDr. Zuzana KRUMPÁLOVÁ, PhD.
UKF v Nitre
ochrana a využívanie krajiny
- doc. Ing. Milan KUBINA, PhD.
ŽU v Žiline
manažment
- doc. Ing. Vladimír KUNCA, PhD.
TU vo Zvolene
všeobecná ekológia, ekológia jedinca a populácií
- doc. ThLic. Róbert LAPKO, Th.D., PhD.
PU v Prešove
katolícka teológia
- doc. PhDr. Nadežda LINDOVSKÁ, PhD.
VŠMU v Bratislave
divadelné umenie
- doc. MUDr. Milan LULIAK, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
verejné zdravotníctvo
- doc. Ing. Štefan LYÓCSA, PhD.
UK v Bratislave
manažment
- doc. PhDr. Bc. Ľudmila MATULNÍKOVÁ, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
ošetrovatel'stvo
- doc. PaedDr. Ing. Miroslav PAEUN, PhD.
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
sociálna práca
- doc. Mgr. Elena PIVARČIOVÁ, PhD.
TU vo Zvolene
výrobná technika
- doc. PhDr. Matúš PORUBJAK, PhD.
UCM v Trnave
systematická filozofia
- doc. Ing. Pavol RAJNIAK, DrSc.
STU v Bratislave
chemické inžinierstvo

Noví profesori

doc. dr. Jan Antoni RUTOWSKI
VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave
verejné zdravotníctvo

doc. MUDr. František SABOL, PhD., MPH, MBA
UPJŠ v Košiciach
chirurgia

doc. Ing. Alžbeta SAPIETOVÁ, PhD.
ŽU v Žiline
strojárstvo

doc. Ing. Jan STEJSKAL, Ph.D.
UMB v Banskej Bystrici
verejná ekonomika a služby

doc. PhDr. Jiří SUCHÝ, Ph.D.
UK v Bratislave
športová edukológia

doc. RNDr. Ivan ŠALAMON, CSc.
PU v Prešove
všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií

doc. Ing. Gergely TAKÁCS, PhD.
STU v Bratislave
automatizácia

doc. JUDr. Mgr. Vojtech VLADÁR, PhD.
TU v Trnave
teória a dejiny štátu a práva

doc. Ing. Martin WEIS, DrSc.
STU v Bratislave
elektronika

Education at a Glance 2020

V prvej polovici septembra zverejnilo OECD štatistickú ročenku Education at a Glance, ktorá každoročne prináša neoceniteľný zdroj informácií z oblasti vzdelávania v členských a partnerských štátoch OECD. Témou tohtoročnej edície je problematika (stredného) odborného vzdelávania a prípravy, avšak nie sú opomenuté ani tradične zverejňované indikátory zamerané na terciárne vzdelávanie. Publikácia predstavuje jeden zo základných zdrojov informácií pre každého odborníka zameriavajúceho sa na problematiku (nielen vysokého) školstva, ktorú zasadzujú do medzinárodného kontextu ako aj ekonomických, sociálnych a pracovných súvislostí a potrieb ďalšieho vzdelávania.

Publikácia je voľne dostupná na stránkach OECD: <http://www.oecd.org/education/education-at-a-glance-19991487.htm/?refcode=20190209ig>

POKYNY PRE AUTOROV

ACADEMIA uvíta príspevky o ľubovoľnej oblasti vysokoškolského života, ktoré môžu zaujať značnú časť akademickej obce.

Vzhľadom na zvýšený záujem o časopis ACADEMIA zo strany študentov, ako aj širšej odbornej verejnosti, sme sa od roku 2013 rozhodli pre možnosť zverejňovať náš časopis aj v elektronickej (pdf) verzii na webových stránkach centra (www.cvtisr.sk), čím chceme zvýšiť jeho dostupnosť pre ďalších záujemcov. **Autor zaslaním príspevku udeľuje súhlas na zaradenie jeho príspevku do časopisu, vyhotovenie jeho rozmnoženín a jeho verejné rozširovanie v papierovej aj elektronickej forme.**

Pri posielaní príspevkov prosíme dodržať nasledujúce pokyny:

- príspevky posielajte vo formáte .doc, .docx alebo .rtf bez zalamovania riadkov a strán. V prípade programu MS Word používajte implicitnú šablónu „normal“. Vybraný text môžete podľa potreby zvýrazniť (podčiarknuť, použiť kurzívu, tučné písmo). **Nepoužívajte** automatické formátovanie, špeciálne fonty, vlastné šablóny a pod.; grafickú úpravu jednotnú pre všetky príspevky urobí redakcia;
- tabuľky a schémy môžete zaradiť priamo do textu; grafy pošlite v samostatnom súbore vo formáte xls/.xlsx (do textu príspevku, na miesto, kde sa má vložiť graf, vložte odkaz);
- citované pramene treba uvádzať v zátvorke s uvedením priezviska autora/autorov a roku vydania knihy alebo článku;
- v odkazoch na literatúru uvádzajte pramene v abecednom poradí. Uveďte iba tie, na ktoré sa odvolávate v texte;
- k rukopisu pripojte abstrakt a kľúčové slová v slovenskom aj v anglickom jazyku;
- na konci príspevku uveďte svoje meno, adresu pracoviska a e-mailovú adresu;
- celkový rozsah príspevku by nemal prekročiť 20 000 znakov (s medzerami).

Príspevky posielajte na e-mailovú adresu: frantisek.blanar@cvtisr.sk.

Na otázky vám odpovieme a námety, pripomienky, návrhy a podobne prijímame na telefónom